

MONITORING EU
europoslance Hynka Fajmona
ZÁŘÍ/ŘÍJEN 2005

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK



CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2005

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost CDK

- publikační a vydavatelská činnost (do roku 2005 více než 180 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Teologie&Společnost* (nástupce *Teologického sborníku*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

| | |
|-------------------------------|---------------------------------|
| Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D. | předseda |
| Ing. Zdeněk Granát | finanční ředitel CDK a jednatel |
| doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D. | ředitel IKS a jednatel |
| František Míks | ředitel IPK a jednatel |

Výkonný ředitel

PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Kontakt na Radu CDK a výkonného ředitele

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno

www.cdk.cz, cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Hlavní okruhy činnosti IPK

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již šestnáctým rokem
- jeho nedílnou součástí je literárně kulturní revue *Proglas*
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost IPK

- od roku 2002 zajišťuje odborné analýzy pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR
- má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím

Analýza legislativy EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, odškodnění obětí sovětské okupace)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Co požaduje EU po vaší obci*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED a liberalizace světového obchodu*)

Součástí *Revue Politika* jsou i tzv. evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK rozšířil v roce 2004 svoji činnost také o problematiku podpory procesů demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Projevem této orientace je v současné době projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“, jenž je zaměřen na předávání zkušeností z českého přechodu k demokracii iráckým občanům – nově zvoleným poslancům, představitelům vznikajících politických stran a občanských sdružení.

V rámci projektu IPK organizuje:

- pozorovatelské mise českých voleb spojené s odbornými přednáškami
- specializované semináře pro vybrané irácké představitele
- vydání obsáhlé reprezentativní učebnice v arabštině pojednávající o českém přechodu k demokracii ve všech oblastech politického a společenského života

Personální složení IPK

Ředitel: František Mikš
Odborní pracovníci: PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
Mgr. Kateřina Hloušková
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.
Analytici: Mgr. Petra Kuchyňková
Mgr. Ondřej Krutílek

Kontakt IPK

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno
www.cdk.cz/ipk, ipk@cdk.cz,
tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805

PROFILY AUTORŮ



Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především problematice evropské legislativy, aktuálnímu dění v Evropské unii a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.



Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Odborně se mj. věnuje problematice Evropského parlamentu a politice informační společnosti Evropské unie. Autor celé řady odborných i žurnalistických textů.

www.hynekfajmon.cz

EU.ODS.CZ

OBSAH

| | | | |
|---|-----------|---|-----------|
| EXECUTIVE SUMMARY | 6 | | |
| I. ČÁST | | | |
| Projednávaná legislativa (legislativní programy) – vybrané oblasti | 19 | | |
| 1.1 Evropský parlament | 19 | | |
| Jednotný způsob zpoplatnění silnic | 19 | | |
| Směrnice o službách | 19 | | |
| Společná cirkusová politika EU? | 20 | | |
| Návrh na revizi jednacího řádu Evropského parlamentu | 20 | | |
| Kampaň proti nočním letům | 21 | | |
| „Bloková výjimka“ pro malé firmy v EU | 21 | | |
| Třetí železniční balík | 22 | | |
| Návrh na sjednocení rychlostních limitů na silnicích | 22 | | |
| 1.2 Evropský soudní dvůr | 23 | | |
| Anulování rámcového rozhodnutí Rady | 23 | | |
| 1.3 Komise | 23 | | |
| Diskuse o volném pohybu pracovníků | 23 | | |
| Nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy | 24 | | |
| Konzultace týkající se zvýšení kapacity letišť | 24 | | |
| Reforma evropského sociálního modelu | 25 | | |
| Otázka jednotného evropského zpoplatnění silnic | 25 | | |
| Televize bez hranic | 26 | | |
| Zrušení „lokační klauzule“ při prodeji automobilů | 27 | | |
| 1.4 Rada | 27 | | |
| 1.4.1 COREPER | 27 | | |
| Návrh směrnice o energetické účinnosti a službách | 27 | | |
| 1.4.2 Competitiveness Council (Rada pro hospodářskou soutěž) | 28 | | |
| Plán zlepšení evropské regulace a Iniciativa na snížení byrokratické zátěže | 28 | | |
| REACH | 29 | | |
| | | 1.4.3 ECOFIN | 30 |
| | | Směrnice o požadavcích stran minimálního objemu bankovního kapitálu pro poskytování finančních služeb | 30 |
| | | 1.4.4 Transport, Telecom and Energy Council (Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku) | 31 |
| | | Návrh nařízení o právech cestujících se sníženou mobilitou při používání letecké dopravy | 32 |
| | | Otázka celoevropské spotřební daně na naftu | 32 |
| | | II. ČÁST – PŘÍLOHA | |
| | | Aktuální problémové oblasti spjaté s přípravou legislativy | 33 |
| | | 2.1 Budoucnost EU | 33 |
| | | „Plán D“ komisařky Wallströmové | 33 |
| | | Iniciativa EP k posílení jeho pravomocí v rozhodovacím procesu | 34 |
| | | Rozšiřování EU | 35 |
| | | 2.2 Finance EU | 36 |
| | | Finanční perspektiva 2007-2013 a britské předsednictví | 36 |
| | | Rozpočet pro rok 2006 | 37 |
| | | 2.3 Justice a vnitro | 37 |
| | | 2.4 Regionální politika | 38 |
| | | Nové nástroje JASPERS a JEREMIE | 38 |
| | | Financování příhraničních regionů a strukturální fondy | 39 |
| | | 2.5 Zemědělství | 40 |
| | | CAP, bezpečnost potravin a otázka šíření smrtících chorob | 40 |
| | | Společný trh s vínem | 41 |
| | | CAP a WTO | 41 |
| | | Reforma cukerního pořádku | 42 |
| | | Pokuta pro ČR za nadlimitní zásoby potravin | 42 |
| | | III. ČÁST – Přehled výsledků klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP | 44 |

EXECUTIVE SUMMARY

I. ČÁST

Monitoring konkrétní legislativy či legislativních programů, které jsou v současnosti na pořadu jednání evropských institucí – vybrané oblasti

1.1 Evropský parlament

Jednotný způsob zpoplatnění silnic

- Corien Wortmann-Koolová 13. září předložila výboru pro dopravu pozměňovací návrhy týkající se legislativního návrhu, který má v EU zavést jednotný způsob zpoplatnění silnic. Poslankyně svým kolegům prezentovala pouhých sedmáct návrhů s odůvodněním, že se zavedením mýtného už nelze dále otálet a potenciální dohodovací řízení by celou záležitost neúměrně protáhlo.
- *Sporné body*
- Legislativa výrazně ovlivní budoucí zpoplatnění evropských silnic. EP navrhuje zavést poplatek už pro vozidla od 3,5 tun výše – nikoli od 12 tun, jak se dosud předpokládalo. Dalším krokem v tomto smyslu má být i navrhovaná internalizace tzv. externích nákladů.
- Výbor krom toho navrhl, aby byla zpoplatněna celá silniční síť bez výjimek a aby výsledná legislativa ctěla „zásadu nediskriminace“: tranzitní doprava by neměla být zpoplatňována více než běžný provoz.
- *Další vývoj*
- Přestože EU obecně preferuje intermodální dopravu, resp. transfery dopravy ze silnice jinam, mezi členy dopravního výboru při diskusi převládlo přesvědčení, že reálné upozadění silniční dopravy nyní nepřipadá v úvahu. Plénium se návrhem bude zabývat v prosinci a Rada pravděpodobně hned zkraje příštího roku.

Směrnice o službách

- Zpravodajka Evelyne Gebhardt na půdě EP 14. září znovu otevřela otázku dlouhodobě kontroverzního návrhu směrnice o službách. I přes existenci mnoha sporných bodů – především rozsahu/předmětu směrnice a tzv. principu

originality – Gebhardt prohlásila, že je mezi poslanci možné nalézt společnou řeč.

- *Legislativní pozadí*
- Návrh směrnice o službách měl původně za cíl plošně a jednotně liberalizovat trh se službami v celé EU. Prvotní návrh Komise však po zásahu EP ztratil velkou část ze svého průkopnického charakteru.
- *Další vývoj*
- V rámci EP bylo dosud k návrhu směrnice přijato na 1200 pozměňovacích návrhů a osm zpráv. V polovině července bylo jeho projednávání z důvodů neshod a prázdnin zastaveno. Přes optimismus Gerhardtové žádná z frakcí nevyslovila jednoznačný názor, že kompromis ohledně návrhu je dosažitelný v blízké době.
- Výbor pro vnitřní trh EP měl přijmout svou zprávu 4. října. Ještě před jednáním se ukazovalo, že pro výraznou liberalizaci sektoru služeb jsou především liberálové, frakce EPP-ED a poslanci ze starých členských zemí – a že mají překvapivě naději na úspěch v přehlasování socialistických návrhů. Samotné zasedání výboru však nakonec nevedlo k postoupení návrhu plénu EP. Poslanci nedosáhli dohody v žádném z kontroverzních bodů. Očekává se, že plénium se bude otázkou směrnice o službách zabývat nejdříve v lednu 2006.

Společná cirkusová politika EU ?

- Jako žert, avšak zcela vážně míněný, vyhlíží iniciativa několika poslanců výboru EP pro kulturu a vzdělání. Tento výbor v rámci svého zasedání 13. října projednával asi dvoustředstránkovou zprávu o možnosti zavedení standardizovaných podmínek pro provoz a fungování cirkusů, které coby podniky cestující (nejen) napříč členskými státy EU mohou být považovány dle poslanců výboru za součást evropského kulturního dědictví.
- *Obsah zprávy*
- Zpráva nese zcela seriózní název „Nové výzvy pro cirkus jako součást evropské kultury“ a zabývá se např. takovými problémy, jako je standardizace velikosti manéže, stanů, zajištění povinného vzdělání pro děti kočujících artistů či využívání standardizovaných pracovních povole-

ní pro umělce ze třetích zemí (z Ruska, Číny či Mongolska).

Návrh na revizi jednacního řádu Evropského parlamentu

- Ústavní výbor 14. září vznesl celou řadu připomínek k návrhu zprávy Gérarda Onesty, jež usiluje o zpřísnění režimu pro všechny poslance, kteří demonstracemi nepřístojně narušují jednání pléna EP.
- *Pozadí návrhu*
- Onesta vznesl návrh proto, že evropští poslanci údajně stále častěji hlasitě vystupují při jednání pléna EP a znemožňují tak standardní práci. Typickým příkladem jsou podle něj události z ledna 2005, kdy někteří euroskeptici protestovali proti přijetí evropské ústavy.
- *Sporné body*
- Členové ústavního výboru na Onestově návrhu kritizovali především fakt, že o trestech, popř. odvoláních by mělo rozhodovat Bureau EP společně s jeho kvestory – namísto konference předsedů frakcí nebo pléna EP. Onesta svůj záměr obhajoval tím, že v konferenci předsedů i plénu hrozí „přepolitizace“ projednávaných kauz. Ústavní výbor tím však nepřesvědčil.
- *Další vývoj*
- 28. září vypršela lhůta pro podání pozměňovacích návrhů k návrhu zprávy. Ústavní výbor plánuje přijmout finální text na zasedání ve dnech 24.-25. října s tím, že jej předloží v plénu hned v listopadu.

Kampaň proti nočním letům

- Zelení poslanci EP po delší době v září znovu spustili svou kampaň proti nočním letům v celé EU. Tentokrát se opírají o výsledky analýzy zabývající se ekonomickými efekty těchto letů.
- *Pozadí kampaně*
- Snaha zrušit noční lety je evergreenem zelených poslanců. Studie, o níž se nyní opírají, byla sepsána zainteresovanými nevládními organizacemi a má daleko k nestrannosti. Poslankyně Caroline Lucas ji však považuje za relevantní a jasně dokazující ekonomickou absurdnost nočních letů.
- *Sporné body*
- Komise svůj předběžný postoj k celé záležitosti vyjádřila už v únoru publikací vlastní studie, v níž tvrdí, že na noční lety je navázána ekonomická aktivita více než 360 tis. pracovníků a jejich zrušení by vedlo ke skokovému růstu nezaměstnanosti.

- *Další vývoj*
- Otázka nočních letů se na evropské scéně objevuje pravidelně. V únoru 2005 zelení poslanci iniciovali petici za maximální snížení hluku nočních letů mezi 23. a 7. hodinou. Nezískali ale dostatečný počet podpisů, aby svou iniciativu postoupili Komisi. Vzhledem k tomu, že Komise není ani nyní záměrům zelených příliš nakloněna, nelze ve věci zákazu nočních letů očekávat žádný zásadní obrat.

„Bloková výjimka“ pro malé firmy v EU

- Tradiční European Ideas Fair, konající se letos ve dnech 22.-24. září v Lisabonu, v jednom ze svých závěrů navrhl následovat australský model a udělit všem malým firmám, na nichž stojí evropská ekonomika, „blokovanou výjimku“ z většiny nebo všech evropských norem týkajících se zaměstnanosti tak, aby jim bylo znovu umožněno „dýchat“ a rozvíjet vlastní ekonomické aktivity.
- *Obsah návrhu*
- Návrh „blokované výjimky“ získal v Lisabonu ze strany zainteresovaných aktérů velkou podporu. Jeho proponenti jej zároveň doplnili o žádost na jmenování komisaře pro deregulaci, který by vnesl do praxe systémové prvky, aby nedocházelo k realizaci „nezamýšlených důsledků“. V této souvislosti byl vznesen i požadavek na skutečné uplatňování principu subsidiarity v legislativním procesu v EU.
- *Další vývoj*
- Výstupy lisabonských jednání byly předloženy EP i národním parlamentům k diskusi. Vzhledem k jejich nezávaznému charakteru se však nedá čekat žádná výrazná zpětná vazba, byť EPP-ED je nejsilnější frakcí v EP.

Třetí železniční balík

- Evropský parlament se ve dnech 26.-29. září na zasedání pléna po delší době znovu věnoval tzv. třetímu železničnímu balíku. Po počátečním váhání nakonec přijal finální rezoluci a rozhodl se neblokovat legislativní proces do doby, než Rada přistoupí na návrh nedělit balík na více položek. EP získal záruku od britského předsednictví, že Rada se bude balíkem zabývat jako celkem.
- *Legislativní pozadí*
- Tzv. třetí železniční balík je soubor čtyř legislativních návrhů. Výsledné normy mají výrazně pozměnit budoucí fungování železniční dopravy v celé EU.
- Rada plánovala balík rozdělit na dvě části. Cílem bylo zamezit především liberalizaci osobní že-

lezniční dopravy, neboť jde o vysoce kontroverzní záležitost. EP proto zvažoval procedurálně projednávání celého balíku pozdržet tak, aby „donutil“ Radu, s níž o celé záležitosti spolurozhoduje, projednávat balík jako celek.

- *Obsah rezoluce*
- EP v rezoluci navrhl otevření všech železničních služeb trhu nejpozději do roku 2012, odmítl návrh Komise týkající se kvality nákladní železniční dopravy a výrazně rozšířil předmět návrhu o právech cestujících po železnici.
- *Další vývoj*
- V následujícím období se očekává projednávání třetího železničního balíku v Radě v rámci jejího prvního čtení. Předpokládají se tradiční obtíže. Zatímco certifikace strojvedoucích a otázka práv cestujících by měla být ministry akceptována bez větších změn, liberalizace všech služeb železniční dopravy nejspíše vzbudí rozpory.
- Obecně se tvrdí, že liberalizační étos třetího železničního balíku by vyloučením návrhu o liberalizaci osobní železniční dopravy utrpěl těžkou ránu. Stejně tak je pravda, že národní státy mají s restrukturalizací železnic trvalý problém a směrnice na evropské úrovni by mohla v tomto směru napomoci ukázat směr, nota bene za situace, kdy EU požaduje praktickou realizaci intermodální dopravy, tedy převedení některých druhů dopravy na železnici.

Návrh na sjednocení rychlostních limitů na silnicích

- Evropský parlament 29. září přijal zprávu, která se staví za sjednocení rychlostních limitů na silnicích, popř. i za sjednocení mezních hladin alkoholu v krvi. To vše v rámci celé „pěťadvacítky“.
- *Pozadí návrhu*
- EP na základě vlastního úsudku dospěl k názoru, že tristní stav na evropských silnicích je potřeba řešit legislativní normou a vyzval Komisi k jejímu vytvoření, resp. k sepsání návrhu. Zároveň ji požádal o větší finanční injekci do zajištění bezpečnosti provozu na silnicích.
- *Další vývoj*
- Podobné záměry se na evropské úrovni neobjevují poprvé. Přestože Komise s EP tradičně tvoří silný tandem (a současný komisař pro dopravu Jacques Barrot iniciativu EP přivítal), dosud pokaždé se proti postavila Rada s tím, že otázka silničního provozu spadá dle principu subsidiarity výhradně do kompetence členských států. Podobný scénář se dá očekávat i v tomto případě. Rada však žádné konkrétní prohlášení v této věci nezveřejnila.

1.2 Evropský soudní dvůr

Anulování rámcového rozhodnutí Rady

- Evropský soudní dvůr ve svém rozsudku C-176/03 ze dne 13. září zrušil rámcové rozhodnutí Rady č. 80 z roku 2003 a potvrdil právo EU požadovat po členských státech trestání subjektů (fyzických i právnických osob) za porušení předpisů týkajících se ochrany životního prostředí.
- *Legislativní pozadí*
- Rámcové rozhodnutí poskytovalo toto právo pouze a přímo členským státům v mezivládním režimu tzv. třetího pilíře bez možnosti „donucení“ ze strany EU. Rozsudek obsahující právní rozbor rámcového rozhodnutí praví, že „ochrana životního prostředí představuje jeden z hlavních cílů EU a požadavky na ochranu životního prostředí musejí být integrovány do definice a implementace politik a aktivit Společenství“.
- *Další vývoj*
- Přestože právo EU formálně není precedentním právem (na jeho charakteru se však právníci zcela neshodují), považuje většina komentátorů i politiků rozsudek ESD za precedent, na nějž bude ESD při dalších podobných řízeních odkazovat. Obecně rozsudek představuje poměrně zásadní narušení „izolace“ mezivládního třetího pilíře, v němž rozhoduje bez kompetencí Komise, EP i ESD pouze Rada, a to jednomyslně.

1.3 Komise

Diskuse o volném pohybu pracovníků

- Komisař Vladimír Špidla 16. září hostil setkání skupiny sociálních partnerů, vládních představitelů a zainteresovaných komisařů stran volného pohybu pracovníků. Předmětem diskuse byla sedmiletá přechodná období, která uplatňuje 12 „starých“ členských zemí EU vůči osmi „novým“ středo- a východoevropským státům, které k EU přistoupily v květnu 2004. Smyslem schůzky bylo získání dat pro zprávu, již Komise zveřejní v lednu 2006 v Radě a v níž zhodnotí oprávněnost restrikcí v přístupu na pracovní trhy „starých“ členů.
- *Legislativní pozadí*
- Ve smlouvách o přistoupení většiny zemí tzv. východního rozšíření je obsažena klauzule o omezení volného pohybu osob (pracovníků) na maximálně sedm let. Formát přechodného období je 2+3+2, což znamená, že v letech 2006 a 2009 bude přezkoumáváno, zda stále platí dů-

vody pro uvedené restriktce, a nejpozději v roce 2011 musejí být všechna omezení ukončena.

- Komisař Špidla na schůzce silně podpořil myšlenku recipročního otevření všech pracovních trhů v EU, neboť volný pohyb osob je jednou ze čtyř základních svobod EU.
- *Sporné body*
- Problémem Špidlova apelu je fakt, že Komise může od členských států v dané věci pouze vyžádat potřebná data o pohybu pracovníků mezi jednotlivými zeměmi, ale nemá oprávnění jim zabránit v tom, aby své restriktce prodloužily i na další období – a to i v případech, kdy je zjevné, že pracovní trhy zemí s restriktcemi nebyly pracovníky z nových členských zemí „ohroženy“. Otázka vyjednávání je předmětem bilaterální diplomacie jednotlivých členských zemí.
- *Další vývoj*
- 25. září se konalo ve Švýcarsku, nečlenské zemi EU, referendum, v němž občané poměrem 56:44 rozhodli o faktickém zrušení restriktcí v přístupu na svůj pracovní trh pro nové členy EU.

Nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy

- Evropské regiony a regionální letiště v průběhu září tvrdě napadly nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy, jež Komise zveřejnila na začátku měsíce. Shromáždění evropských regionů (AER) a Fórum evropských regionálních letišť (FARE) zvažují podání žaloby k Evropskému soudnímu dvoru.
- *Legislativní pozadí*
- Nové směry mají nahradit pravidla z roku 1994, která už jsou podle Komise nevyhovující. Hlavní novinkou je předpis, že letišťům, která přepraví ročně více než 5 mil. cestujících, bude bez výjimky veškerá státní pomoc odepřena.
- *Sporné body*
- AER a FARE namítají, že nové směry budou mít na regionální leteckou dopravu zdrcující dopad a negativně ovlivní veškeré ekonomické aktivity, které jsou na ni navázány. Obě organizace se staví proti uvedeným omezením, za nichž bude státní pomoc přípustná. Výbor regionů naopak Komisi 8. září za nové směry „pochválil“.
- *Další vývoj*
- Komise na kritiku AER a FARE dosud nereagovala. Část jejich postojů je však ospravedlnitelná.

Konzultace týkající se zvýšení kapacity letišť

- Komise 14. září spustila dvouměsíční veřejnou konzultaci týkající se zvýšení kapacity letišť

v EU. Na základě jejích výsledků má vzniknout legislativní návrh, který bude tritní stav v tomto sektoru letecké dopravy řešit.

- *Pozadí konzultace*
- Komise na základě svých průzkumů tvrdí, že už nyní se 70% letišť blíží stropu své kapacity a existuje reálné nebezpečí, že v roce 2025 nebude moci být 17% poptávky po letecké dopravě uspokojeno jen z důvodu přeplnění stávající sítě evropských letišť.
- *Sporné body*
- Komise nabízí v dané věci řešení, které je ve faktickém rozporu s jejími novými směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy a má potenciál ohrozit v dané oblasti volnou soutěž.
- *Další vývoj*
- Komise na konci konzultace vydá zprávu a analýzu a uspořádá setkání zainteresovaných aktérů a expertů.

Reforma evropského sociálního modelu

- Evropské instituce rozproudily v průběhu září a října z podnětu European Policy Centre (EPC; bruselského think-tanku) diskusi o tzv. evropském sociálním modelu, jehož reforma je nezbytná pro další fungování celé EU, resp. úspěch tzv. lisabonské strategie. Hlavním zjištěním je, že žádný jednotný model v EU vlastně neexistuje a bude velmi obtížné jej zavést.
- *Obsah debaty*
- Představitelé Rakouska označili za klíčový pro své nadcházející předsednictví v první polovině roku 2006 tzv. dánský koncept „flexicurity“, který v sobě spojuje jak flexibilitu pracovního trhu (flexibility), tak sociální zabezpečení (social security). Stávající britské předsednictví se hodlá tématu věnovat na pravidelném summitu ve dnech 27.-28. října, nicméně pouze okrajově, protože setkání bude usilovat i o řešení dalších palčivých problémů, především pak těch, které souvisejí s obchodem s Čínou.
- *Sporné body a problémy*
- Komise stran evropského sociálního modelu prohlásila, že není volbou, ale nutností. Pouze je potřeba pro EU vybrat ten nejvhodnější. Komisař Vladimír Špidla je znám svou preferencí modelu severského. Na konferenci EPC poznamenal, že model musí být inkluzivní. V případě jeho odvržení by EU údajně ztratila většinu ze svého potenciálu a na světových trzích by zdaleka nezískala komparativní výhodu.
- Problémem severského modelu je však především jeho nepřenositelnost (stejně jako jsou

nepřenositelné i jiné sociální systémy). Ve skandinávských zemích existuje podle kritiků jednotného evropského modelu několik faktorů, které znemožňují aplikaci tamějšího systému ve zbytku EU. Např. Dánsko má velmi vyvinutou síť malých a středních podniků, které posilují jeho ekonomiku. Obtíží je i to, že sociální politika je obecně jednou z posledních oblastí, jíž členské státy EU spravují samy, bez supranacionální ingerence, a bude velmi obtížné je přesvědčit o tom, že její nadnárodní správa je lepší volbou.

- *Legislativní pozadí*
- Konference EPC neskončila konsenzem. Jednotliví aktéři si vyměnili velmi rozdílné názory a lze očekávat, že diskuse o evropském sociálním modelu bude pokračovat. Dalším mezníkem může být summit Evropské rady na konci října, pro nějž Komise připravuje podklady.

Otázka jednotného evropského zpoplatnění silnic

- Švýcarská mise u EU 21. září pořádala symposium věnované zpoplatnění silnic a švýcarskému modelu v této věci. Zástupci EP a Komise se zde shodli na nutnosti omezit manévrovací postoj Rady (resp. členských států) a konečně zavést celoevropský systém zpoplatnění silnic formou elektronického mýtného, částečně i s inspirací ve švýcarském modelu.
- *Pozadí*
- Tandem EP a Komise chce dosáhnout nejprve toho, aby se v celé EU postupně přešlo na tzv. satelitní elektronické mýtné (po německém vzoru) a později aby došlo i k harmonizaci výpočtu jeho výše. Právě v otázce „internalizace externích nákladů silniční dopravy“ má Švýcarsko dostatek zkušeností. Pokud se podle EP a Komise ponechá prostor aktivitě jednotlivých členských států, je možné, že separátní výkonové zpoplatnění silnic bude mít negativní efekt na zachování volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu.
- *Švýcarský model*
- Tzv. švýcarský model elektronického mýtného je propracovaný především co do způsobu výpočtu reálných nákladů silniční dopravy, které se pak promítají do výsledného poplatku za využívání silnice. Systém je využíván od roku 2001 a za relevantní kritéria považuje váhu vozidla, množství emisí a vzdálenost ujetou na zpoplatněné komunikaci. Většina výnosů je využívána na reinvestice do silniční infrastruktury. Jeho nevýhodou je vysoká cena mýtného dosahující až pětinasobku mýtného např. v Německu.
- *Sporné body*
- Principiálně obhajitelná myšlenka na jednotný evropský systém elektronického mýtného naráží

na realitu zcela odlišných současných způsobů zpoplatnění v jednotlivých členských státech a na rozdílnou kvalitu jejich silnic.

- Aktivita EU by se měla omezit na rámcové vymezení základních parametrů výkonového mýta, jednotlivosti včetně využití získaných peněz by měly být ponechány v kompetenci členských států.
- *Další vývoj*
- Dosavadní diskuse na úrovni EU tomu i víceméně nasvědčuje. Je však potřeba mít na paměti, že konkrétní legislativní norma ještě nebyla finalizována (resp. je předmětem legislativního procesu) a že tandem EP a Komise se stále častěji prezentuje jako zastávce skutečně celoevropského řešení, vzdor Radě, která je opačného názoru.

Televize bez hranic

- Komise 22. září vnesla světlo do očekávané revize tzv. směrnice o televizi bez hranic. Navzdory očekáváním se odpovědná komisařka Viviane Reding nepostavila za podrobnější a preskriptivnější normu. Naopak požaduje méně regulace, zvláště pak v oblasti nových online služeb, které do rámce směrnice paradoxně spadají také.
- *Legislativní pozadí*
- EP 5. září přijal zprávu, že stávající směrnice o televizi bez hranic z roku 1989 zdaleka neodpovídá dnešním požadavkům a je potřeba ji revidovat tak, aby byl zachován tzv. evropský audiovizuální model.
- *Obsah komisařčina vystoupení*
- Komisařka se na konferenci v Liverpoolu vyslovila pro minimální regulaci online služeb. Podpořila tak názor organizace Evropští operátoři telekomunikačních sítí (ETNO), kteří se zasazují o minimální regulaci internetu, nota bene ve jménu abstraktního evropského audiovizuálního modelu a kulturní diverzity/identity.
- *Další vývoj*
- ETNO projev komisařky přivítala. Zároveň dodala, že pokud už naplňovat evropský audiovizuální model s předepsaným podílem evropské produkce, pak raději používat stávající nástroje (Media 2007, eContent Plus) namísto nové regulace.

Zrušení „lokační klauzule“ při prodeji automobilů

- Komise k 1. říjnu zrušila možnost výrobců automobilů určovat distributorům teritorium, na němž mohou prodávat jejich produkty. Důsledkem zrušení tzv. „lokační klauzule“ (location clause) by podle Komise mělo být nastartování skutečné konkurence na celoevropském trhu s automobily a potažmo snížení cen automobilů.

- *Legislativní pozadí*
- Zrušení „lokační klauzule“ je posledním a závěrečným krokem Komise učiněným v otázce narovnání tržních vztahů v oblasti prodeje automobilů od roku 2002. Výrobci automobilů dosud měli blokovou výjimku z článku 81 Smlouvy o založení ES, který zakazuje uplatňování restriktivních obchodních praktik.
- *Reakce aktérů*
- Komise přikládá zrušení „lokační klauzule“ velký význam. Navzdory tomu se už ale objevily prohlášení spotřebitelských organizací (např. BEUC), které tvrdí, že jde sice o krok správným směrem, ale prakticky bez jakýchkoli očekávatelných pozitivních efektů.
- *Další vývoj*
- Uvedený krok Komise nelze než kvitovat, protože má potenciál vést ke „ztržnění“ poměrů na poli prodeje automobilů. Na jeho konkrétní dopad si budeme muset ještě počkat.

1.4 Rada

1.4.1 Coreper

Návrh směrnice o energetické účinnosti a službách

- Rada 23. září jednomyslně přijala společný postoj k návrhu směrnice o energetické účinnosti a službách. Postavila se jím proti EP, který své stanovisko prezentoval 7. června, a Komisi. Obě instituce požadují ambicióznější (závažné a přísnější) cíle, zvláště pak pro veřejný sektor.
- *Legislativní pozadí*
- Předmětem návrhu je zvyšování energetické účinnosti a snižování spotřeby energie o předepsaná procenta ročně, a to v celoevropském kontextu. Na základě zpráv Komise a EP může EU jako celek ušetřit až 30 % využívaných energií.
- *Sporné body*
- Komise původně usilovala o snížení spotřeby o 1 procentní bod ročně. EP v červnu navrhl přísnější režim: 3 % v letech 2006–2009, 4 % v letech 2009–2012 a 4,5 % v letech 2012–2015. Ve výsledku tedy 11,5 procentního bodu oproti stávajícímu stavu. Veřejný sektor by měl podle Komise i EP jít příkladem.
- *Další vývoj*
- Zatímco výsledek prvního parlamentního čtení téměř okamžitě přivítali především výrobci izolačních materiálů a nízkoenergetické osvětlovací techniky, společný postoj Rady prozatím žádné reakce nevyvolal. Dá se ale čekat, že v dalším parlamentním čtení budou poslanci usilovat

s podporou Komise o přehlasování společného postoje Rady.

1.4.2 Competitiveness Council (Rada pro hospodářskou soutěž)

Plán zlepšení evropské regulace a Iniciativa na snížení byrokratické zátěže

- Na zasedání Rady pro hospodářskou soutěž 11. října představil místopředseda Komise a současný komisař pro hospodářskou soutěž Günter Verheugen ministrům jednotlivých členských zemí plán, iniciovaný původně předsedou Komise Barrosem na zestříhlení evropské legislativy v této oblasti.
- *Obsah iniciativy*
- V průběhu roku bylo prozkoumáno na 200 nových/aktuálních legislativních návrhů, z nichž bylo samotnými komisaři 68 (původně 72) označeno za „absurdní“. Předseda Barroso také prohlásil, že je potřeba snížit počet legislativních návrhů zhruba na sto ročně (nyní asi 400 ročně) a zaměřit se na priority tak, aby Komise znovu získala důvěru evropských občanů.
- *Pozadí iniciativy*
- Cílem iniciativy je snížit byrokratickou zátěž a usnadnit tak rozvoj podnikání v EU coby jeden z klíčů tzv. lisabonské strategie. Za nadbytečné byly označeny především návrhy z oblasti ochrany životního prostředí, zdraví a spotřebitele. Většina takto určených návrhů přitom nebyla doprovázena studií o dopadech jejich potenciální implementace.
- *Další vývoj*
- Iniciativa Komise byla původně přivítána především liberální frakcí a frakcí EPP-ED v EP. Jejich představitelé ocenili „praktický rozměr“ Barrosova a Verheugenova kroku – záležitost v legislativním procesu takřka nevídanou.
- *Hodnocení možného praktického dopadu*
- Plán určitého, alespoň minimálního „pročištění“ evropského legislativního prostředí, sice nesnižuje současnou úroveň regulačních pravidel svazujících hospodářský život v EU, ale má přispět k tomu, aby regulační legislativa v blízké budoucnosti nenarůstala geometrickou řadou a má odstranit nejnesmyslnější návrhy, které se již do rozhodovacího procesu dostaly (např. směrnice o ochraně pracovníků proti slunečnímu záření).
- Podle pozdějších projevů některých představitelů Komise se však zdá, že ambiciózní iniciativa bude spíše dalším z řady „slohových cvičení“.
- *Reakce aktérů – EP a lobby*
- Poslanci EP zastoupení ve výboru pro vnitřní trh (a později i v plénu) zaujali k Verheugenovu

projevu nakonec spíše skeptický postoj. Obvinili Komisi z nedostatečné přípravy legislativních návrhů, což potažmo vede k tomu, že je nezbytné je doplnit řadou pozměňovacích návrhů, které výslednou normu zpřehledňují. Myšlenku snížit byrokratickou zátěž však poslanci rámcově podpořili.

- Sociální partneři Verheugenův projev jako takový nehodnotili, postavili se však za právní jistotu a řádnou implementaci dosud přijatých norem.
- Odbory zaujaly méně smířlivý postoj a iniciativu Komise označily za špatnou, protože údajně vylučuje z efektivního jednání nejen je, ale i EP, protože právě a jen Komise má právo „nést“ legislativní návrh celým rozhodovacím procesem a může jej kdykoliv bez konzultace s kýmkoliv stáhnout.
- *Reakce členských států*
- Reakce zástupců jednotlivých členských států v Radě na plán ztížení evropské legislativy do budoucna odrážely poměrně přesně pozici, jakou jednotlivé země již delší dobu zaujímají v rámci integračního procesu: malé státy s liberálnější orientovanou politikou (Nizozemí, Lucembursko) zaujaly k plánu souhlasný postoj. Největší námitky naopak pocházejí ze strany Francie.

REACH

- Návrh Nařízení ohledně registrace, evaluace a autorizace chemikálií (REACH) vstupuje na podzim 2005 do klíčové fáze rozhodovacího procesu.
- *Legislativní pozadí*
- Na zasedání 11. října o něm jednala Rada pro hospodářskou soutěž (první čtení v Radě pro hospodářskou soutěž se uskutečnilo 27. listopadu), 17. října bude projednáván v rámci Rady pro životní prostředí. Současně vstoupí na listopadovém plenárním zasedání EP do prvního čtení. Na listopadovém zasedání Rady lze očekávat spíše konsensus a méně rozporů, než kolik přineslo projednávání REACH v Radě pro životní prostředí či v některých výborech EP.
- *Obsah a sporné body nové legislativy*
- Debata spíše než mezi zástupci jednotlivých členských zemí a politických sil v rámci evropských institucí probíhá mezi reprezentanty nejmočnějších lobbyistických organizací (zástupců průmyslu a výrobců chemikálií sdružených v organizacích UNICE, CEFIC, UEAPME, Eurochambres a Eurocommerce na jedné straně a ekologických sdružení na straně druhé).
- To dokládá i výsledek hlasování o REACH ve výboru EP pro životní prostředí. Zatímco balík

relativně bez problémů přijaly Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (IMCO) a Výbor pro průmysl a výzkum (ITRE), které nejsou součástí struktury EP, ale jde o expertní výbory fungující při Komisi, výbor pro životní prostředí EP do něj vložil několik pozměňovacích návrhů, proti nimž se ohradili zástupci lobby výrobců.

- *Kritika lobby producentů*
- Kritika byrokratizujících, komplikujících a ve výsledku nákladných (i finančně) principů: Princip jedna substance = jedna registrace, tedy princip, dle něhož je de facto nutné žádat o registraci pro každý jednotlivý druh chemikálie či pozměňující návrh o povinném obnovování autorizace k výrobě každých 5 let, který podle nich značně omezuje dynamiku a svobodu chemické produkce a nijak významně nepřispívá ke globálnímu zlepšení zdraví populace a životního prostředí, které jsou prezentovány coby důvody nezbytnosti nové legislativy.
- *Kritika lobby ekologické*
- Právě v době projednávání návrhu v Radě pro hospodářskou soutěž byla jako součást tohoto „boje lobbyistů“ zveřejněna expertíza WWF, reprezentující názor ekologů a vycházející z průzkumu zdravotního stavu 13 rodin náhodně vybraných vždy ve 12 členských státech EU (průzkumu se zúčastnily ze starších členů Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Švédsko a Lucembursko, z nových pak Maďarsko, Lotyšsko a Polsko). Průzkum odhalil, že bez ohledu na to, ze které země zkoumaná populace pocházela, nachází se v těle každého člena rodiny přibližně 18 cizorodých látek v různých koncentracích, které se do těla dostávají konzumací a užíváním běžného spotřebního zboží.

1.4.3 EcoFin

Směrnice o požadavcích stran minimálního objemu bankovního kapitálu pro poskytování finančních služeb

- Jednání EcoFin 11. října mělo na pořadu dne diskusi o důležité, i když vysoce technické legislativě v oblasti finančních služeb. V rámci jednání o Zelené knize týkající se politiky EU v oblasti finančních služeb pro roky 2005-2010 jednala Rada ministrů financí o implementaci pravidel dohody Basilej II, která stanovuje minimální výši a požadavky na kapitálové rezervy bank, které mají chránit klienta (ať již strádatele či v případě půjček) před neočekávaným bankrotem dané finanční instituce.

- *Význam směrnice v širším kontextu liberalizace trhu s finančními službami*
- Směrnice by přitom měla být počátkem celosvětové implementace pravidel Basilejské dohody II, která je výsledkem širšího konsensu na potřebě chránit kapitál firem vložený do bankovních institucí a finančních ústavů, překračujícího hranice EU (prostřednictvím MMF jsou zaangažovány i Kanada, Japonsko či USA). Podstatou relativně komplexních technických pravidel směrnice je ve zjednodušující podobě požadavek na to, aby finanční instituce držely určitý minimální kapitál, kterým se mohou zaručit za investici a předejít tak vlastnímu vyčerpání a krachu v případě špatně zainvestovaných peněz klientů.
- Směrnice implementující Basilej II v rámci EU obsahuje navíc velmi důležitou normu, dle níž bankovní a úvěrové instituce, kterým bylo na základě splnění požadavků basilejské úmluvy povoleno provádění finančních a bankovních služeb na území mateřského státu, mohou tuto svoji činnost provádět na celém území a operovat v oblasti poskytování finančních služeb v celé oblasti EU, nutnou koordinaci má zajišťovat „národní dohled“ v podobě centrální banky daných členských států.
- *Akční plán o finančních službách*
- Význam směrnice je nutno chápat v širším kontextu, je totiž součástí většího balíku legislativy s názvem Akční plán o finančních službách, který by se měl dotýkat nejdůležitějších problémů spojených s otázkou skutečného dobudování volného trhu s finančními službami.

1.4.4 Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku

- 6. října se uskutečnilo řádné zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku. Výstupem jednání bylo přijetí jediného dokumentu: obecných směrů k návrhu nařízení o právech cestujících se sníženou mobilitou při používání letecké dopravy. Ostatní položky byly bez konkrétních závěrů pouze diskutovány, popř. o nich referoval zástupce Komise. Týká se to především otázky liberalizace osobní železniční dopravy či liberalizace veřejné dopravy obecně.

Návrh nařízení o právech cestujících se sníženou mobilitou při používání letecké dopravy

- *Návrhy britského předsednictví*
- Britské předsednictví navrhlo omezit na minimum případy, kdy není možné postižené cestující vzít do letadla (např. z důvodu velikosti stroje).

Dále se postavilo za povinnost provozovatelů letišť (s minimálním počtem 150 tis. cestujících ročně) poskytnout cestujícím nezbytný standard, i za cenu, že letecké společnosti budou letišťům na speciální asistenční služby podle stanoveného klíče připlácet.

- *Další vývoj*
- Přestože se dané návrhy nesetkaly ze strany Rady s téměř žádným odporem, jde o záležitosti, které podobně jako další aktuální kroky (především ze strany Komise a EP) zatíží leteckou dopravu další regulací.

Otázka celoevropské spotřební daně na naftu

- Francie na zasedání Rady s ohledem na rostoucí ceny benzínu navrhla zavést celoevropskou spotřební daň na naftu využívanou ke služebním/komerčním účelům.
- *Legislativní pozadí*
- Návrh už na úrovni EU jednou figuroval, ale Komise jej v rámci iniciativy směřující k „lepší regulaci“ stáhla z projednávání. Projevila však ochotu jej znovu předložit.
- *Obsah návrhu*
- Navrhovaná norma by měla na progresivní bázi zavést zdanění veškeré nafty využívané ke služebním/komerčním účelům. Francie dále navrhla zavedení povinné klauzule do kontraktů o veřejné dopravě, jež by umožnila zvyšovat ceny v závislosti na vývoji cen ropy.
- *Další vývoj*
- Komise vzala francouzský návrh na vědomí. Prozatím není jasné, jaký bude její další postup. Některé zdroje hovoří o předložení legislativního návrhu na začátku roku 2006.

II. ČÁST – PŘÍLOHA

Aktuální problémové oblasti spjaté s přípravou legislativy

2.1 Budoucnost EU

„Plán D“ komisařky Wallströmové

- Místopředsdkyně Komise a komisařka pro meziinstitucionální komunikaci Margot Wallströmová zveřejnila 13. října dokument nazvaný „Plán D pro demokracii, dialog a debatu“. Byl zveřejněn formou sdělení či komuniké, tedy jako dokument nezávazného, doporučujícího charakteru.

- *Obsah a význam „Plánu D“*
- Jeho hlavní náplní je volání po organizaci série debat o budoucnosti evropské integrace na národní i evropské úrovni, Wallströmová přitom zdůraznila, že ambicí „Plánu D“ není znovuoživení „spící“ euroústavy.
- Vyvrcholením dialogu, o němž hovoří „Plán D“ má být konference nazvaná „Evropský den“. Dle komuniké by se jí měli zúčastnit zástupci členských států, národních parlamentů, EP a nevládních organizací.
- Konference by se měla uskutečnit v květnu 2006 a měla by podle komisařky Wallströmové představovat jakési zhodnocení „období reflexe“, k němuž Komise vyzvala v červnu 2005 jednotlivé členské státy a evropské instituce pod vlivem odmítavého výsledku holandského a francouzského referenda o euroústavě a pod vlivem patové situace, do níž se dostalo projednávání finanční perspektivy pro roky 2007-2013 na červnové Evropské radě. Zajímavou informací přitom je, že jen na tuto aktivitu (zhodnocení debat o budoucnosti EU, které měly a mají probíhat podle představ Komise v jednotlivých členských státech, podpora komunikačních a informačních kampaní) požaduje komisařka Wallströmová pro rok 2006 částku 6 mld. euro.
- *Obsah navrhovaného dialogu o budoucnosti EU*
- Dialog na úrovni EU by dle komuniké měl probíhat paralelně a současně jakousi revizní či kontrolní formou vůči dialogu, který má probíhat v jednotlivých členských státech.
- Dokument navrhuje zaměřit se na 3 klíčové oblasti: 1) ekonomický a sociální rozvoj Evropy (Lisabonská strategie, reformy za účelem zvýšení konkurenceschopnosti, nastartování ekonomického růstu a tvorby pracovních míst); 2) posilování „evropského cítění občanů“ (zde má komisařka na mysli konkrétní dopady evropské legislativy na běžný život v podobě norem týkajících se ochrany spotřebitele, bezpečnosti potravin, ale též jednotné měny, nově se komunitarizujících oblastí justice a vnitra či otázek životního prostředí a problematiky klimatických změn); 3) „hranice Evropy a okolní svět“ (otázky rozšiřování, politiky sousedství, role EU v procesu globalizace, mobility osob či globálních environmentálních hrozeb).

Iniciativa EP k posílení jeho pravomocí v rozhodovacím procesu

- Jednou z často zdůrazňovaných změn, které měla přinést euroústava v podobě, v níž byla nyní „uložena ke spánku“ a která tedy s největší

pravděpodobností nebude realizována, bylo posílení pravomoci spolurozhodovat o legislativních návrzích pro EP v řadě oblastí, v nichž EP nyní tuto pravomoc nemá.

- *Obsah a význam iniciativy*
- EP nyní reaguje na skutečnost, že ke kýženému posílení spolurozhodovacích pravomocí pomocí primárního práva (tedy přijetím euroústavy) zřejmě v dohledné době nedojde, snahou o posílení svého hlasu v rozhodovacím procesu i bez změny primárního práva. Svědčí o tom skutečnost, že parlamentní výbor pro ústavní otázky ustavil v říjnu 2005 zvláštní tým složený z členů EP pod vedením socialistického poslance Richarda Corbetta. Jeho úkolem má být vyjednávání s Radou, které má zajistit EP rovné rozhodovací podmínky při projednávání a hlasování o legislativních návrzích v systému tzv. komitologie.
- *Hodnocení možného praktického významu iniciativy*
- Komitologie a její pravidla jsou jedním z nejhmatatelnějších dokladů toho, jak ve skutečnosti často probíhá rozhodování o dílčí legislativě v institucích EU. Obrovské množství návrhů, které doslova „chrlí“ Komise v oblasti komunitárních politik (tedy politik, které jsou již nyní prakticky plně v rukou EU a členské státy mají jen pravomoc implementovat co nejlépe normy vzniklé v EU do svých právních řádů – jednotný trh, celní unie, zemědělství), způsobuje, že sama Komise se často snaží obejít zdoluhavou spolurozhodovací proceduru, v níž musí návrh schválit Rada i EP, a „protlačit“ co nejvíce částí legislativy jen systémem výborů.
- Iniciativu výboru pro ústavní otázky lze hodnotit coby další důkaz toho, že euroústava v původním návrhu přehlížela velmi důležité problémy praktického významu integrace, problémy, kterých si nyní evropské instituce začínají více všimnout a snaží se je řešit i bez euroústavy. Skupina poslanců EP by chtěla prosadit to, aby v budoucnu měl EP v rámci řídicích výborů stejnou pravomoc jako Rada revidovat a pozměnit již učiněné rozhodnutí Komise.

Rozšiřování EU

- 3. října přijala EU na schůzce Evropské rady historické rozhodnutí o zahájení přístupových rozhovorů s Tureckem, k němuž se zavázala již na summitu v prosinci 2004. Stalo se tak po dlouhých debatách, v nichž některé členské státy (např. Německo) prosazovaly nahradit variantu plného členství některou z variant zvláštního, speciálního partnerství, které by znamenalo pouze participaci Turecka na společném trhu a vyhnulo

by se jeho zapojení do rozšiřujících se aktivit EU, které jí stále více dávají tvar politické entity.

- Právě obavy z průniku islámské kultury do stále více se sekularizujícího „multikulturního“ prostředí EU stojí za negativním postojem některých politických sil členských států ke vstupu Turecka (např. německá CDU-CSU), nyní se k obavám přidala i kauza objevení nákazy ptačí chřipky v Turecku a zpochybňování ekonomické i politické připravenosti země (problém lidských práv Kurdů či přetrvávající problém uznání řecké vlády na Kypru ze strany Turecka).

2.2 Finance EU

Finanční perspektiva 2007-2013
a britské předsednictví

- Debata o příští finanční perspektivě pro období 2007–2013 se přeměnila v „kuloárovou“ diplomatickou debatu o tom, zda se podaří dosáhnout konsensu na nejspornějších tématech (britský rabat, čistí plátcí vs. rozpočtoví příjemci, reforma financování CAP) ještě během britského předsednictví, tedy do konce roku 2005, nebo až během následujícího půlroku, kdy EU předsedá Rakousko.
- Británie během léta podstoupila sérii jednání s členskými zeměmi o jejich představách o budoucím směřování EU a možném konsensu na nové finanční perspektivě a výsledky těchto rozhovorů prezentovali její zástupci na schůzce vyslanců členských zemí v říjnu 2005.
- *Postoje klíčových aktérů*
- Prozatím pronikly na veřejnost náznaky postojů některých členských států, které by mohly prezentovat na neformální schůzce Evropské rady v Hampton Court 27. – 28. října. Zatímco Británie, Švédsko či Nizozemí (tedy největší čistí plátcí do evropského rozpočtu) si představují reformu financování CAP v podobě krácení přímých plateb farmářům okolo roku 2009, Francie či Irsko (tedy příjemci ze zemědělského rozpočtu) odmítají jakékoli krácení zemědělských financí do roku 2013.
- *Další plánovaný postup*
- Britské předsednictví hodlá do listopadu předložit Komisi vlastní návrh, který bude trvat zejména na přesunech evropských financí do sektorů podpory hospodářského růstu a konkurenceschopnosti, má hovořit o reformě zemědělství, bohužel však zřejmě bez větších detailů. Nový návrh by měl být hotov v polovině listopadu, přičemž se nepředpokládá, že by celkový rozpoč-

tový strop šel výrazně za rámec 1,05 % GNI EU nabídnutého již lucemburským předsednictvím, britský návrh se zřejmě bude lišit v trvání na některých podrobnostech (neústupný postoj v rabatu) a v politickém obsahu (důraz na některé složky typu vědy a výzkumu, konkurenceschopnosti, řešení zemědělských financí).

Rozpočet pro rok 2006

- Rozpočtový výbor EP jednal v prvním říjnovém týdnu předběžně o dohodě o rozpočtu pro rok 2006. Prozatímní signály ukazují, že většina poslanců výboru se kloní spíše k maximalistickému využití finančních prostředků (např. pro oblast SZBP, kde zajímavou položku v jejich návrzích tvoří pomoc při rekonstrukci Iráku), k přesunu peněz do jiných rozpočtových kapitol, než jak rozepsala svoji variantu pozměňovacích návrhů Rada (posílení Lisabonské agendy v oblasti podpory malých a středních podniků, které navrhovala Komise a Rada poté vyškrtla) či k žádostem o prostředky navíc (podpora vědy a výzkumu, programů Sokrates či Leonardo da Vinci).

2.3 Justice a vnitro

- Na poli justice a vnitro dominovaly práci evropských institucí na přelomu září a října otázky zadržování a ochrany osobních dat a boje proti terorismu. Zatímco otázkou ochrany osobních dat se zabývaly Komise, která k této problematice vydala 4. října rámcové rozhodnutí, a EP na svém říjnovém plenárním zasedání, otázka boje proti terorismu se stala dominantním tématem schůzky zástupců EU a USA.
- *Ochrana a zadržování osobních dat*
- Komise v otázce ochrany citlivých osobních dat prezentovala prostřednictvím komisaře Frattiniho harmonizační pravidla, což je považováno za velmi významný a ze strany některých kritiků přílišné rozpínavosti agendy EU za alarmující krok. EU zde totiž de facto rozšiřuje své nadnárodní pravomoci i do oblastí, které dosud nespádaly do její působnosti, jedná se o oblast spolupráce orgánů činných v trestním řízení, vyšetřovacích orgánů a orgánů policejní moci právě při skladování a přeshraničním sdílení citlivých osobních dat. Právě z důvodu neschválení euroústavy ovšem každé rozhodnutí v této citlivé oblasti nadále vyžaduje jednomyslný souhlas Rady, EP je pouze konzultován, čímž tato oblast po stránce rozhodovací procedury setrvává v mezivládním, třetím pilíři evropské agendy.

- *Sporné body nové legislativy*
- Oblast zadržování a sdílení citlivých dat personální povahy zahrnuje řadu sporných témat, která se prolínají s problematikou boje proti terorismu, překračující hranice EU. Jde např. o sporné téma sdílení těchto citlivých dat s orgány činnými v trestním řízení mimo sféru členských států EU (spolupráce EU-USA při boji s mezinárodním organizovaným zločinem).
- *Možná rizika*
- Trestní právo samozřejmě představuje dosud jednu z výsostných oblastí jurisdikce členských států, existují zde proto velmi významné rozdíly. Neexistuje např. žádná evropská legislativa týkající se činnosti tajných služeb, která je v případě každého členského státu ošetřena národní legislativou. Oprávněně se tedy v souvislosti s novým rozšiřováním pravomocí EU do dalších oblastí vyskytuje obava, že půjde o stavbu nového, značně propustného legislativního systému, bez adekvátních ochranných systémů, což by mohlo být v praxi nebezpečné.
- *Směrnice o ochraně a zadržování osobních dat v EP*
- Otázka zadržování personálních dat pro účely policejního vyšetřování se stala též předmětem debaty na říjnovém plénu EP, přestože zde se jednalo jen o dílčí oblast tohoto problému: úpravu povinnosti telekomunikačních firem provádět skládání dat technické povahy např. o provedeném telefonním hovoru či o odeslání textové zprávy (jde o povinnost shromažďovat údaje o zdroji a destinaci komunikačního spojení, o přístroji, na němž bylo provedeno, trvání a přesném čase jeho provedení, nikoli o obsahu sdělení). Poslanci zprávu o této nové legislativě přijali ve výboru pro lidská práva EP se smíšenými reakcemi.

2.4 Regionální politika

Nové nástroje JASPERS a JEREMIE

- Komise představila 13. října dva nové nástroje, které by měly sloužit pro lepší využívání peněz strukturálních fondů pro střední a malé podniky.
- *Praktický význam nástroje JASPERS*
- Základním posláním JASPERS (Společný nástroj pro podporu projektů v evropských regionech) by měla být poradenská pomoc národním a regionálním agenturám při přípravě kofinancovaných projektů, které využívají peněz ze strukturálních fondů, má jít o pomoc především při přípravě rozsáhlejších projektů týkajících se životního prostředí (s rozpočtem až 25 mil. euro)

- a infrastruktury (s rozpočtem až 50 mil. euro).
- *Praktický význam nástroje JEREMIE*
- Zajímavá je podle komisařky Hübnerové myšlenka stojící v pozadí druhého nástroje – JEREMIE (Společné evropské zdroje pro mikropodnikání), na němž se má podílet Evropský investiční fond. Tento nástroj by měl do procesu využívání a distribuce peněz ze strukturálních fondů, který prozatím má v rukou do velké míry byrokracie, ať již v podobě státní správy či samosprávy, více zaangažovat finanční a bankovní sektor v jednotlivých členských státech.
- *Legislativní pozadí*
- Oba nástroje by měly být dle Komise do detailů připraveny na počátku roku 2006 a měly by být představeny na konferenci spolupřátané Komise a EIB 24. listopadu v Bruselu, jíž se mají zúčastnit zástupci regionů, finančního a bankovního sektoru 25 členských států, ale také Rumunska a Bulharska.

Financování příhraničních regionů a strukturální fondy

- Navzdory prohlášením Komise, že novou finanční perspektivu pro roky 2007–2013 je třeba schválit mimo jiné též proto, aby přinesla novým členským zemím kýžené prostředky ze strukturálních fondů a navzdory prezentaci nových nástrojů, které jim mají v čerpání financí z fondů pomoci, skutečnost je taková, že EU současně intenzivně hledá cesty, jak financování některých regionů ze strukturálních fondů omezit.
- V září rozvířila zájem veřejnosti zpráva o tom, že Komise chystá návrh, podle něž by se financování některých regionů mělo po roce 2007 řídit zvláštním novým pravidlem: chudší region sousedící s regionem s vyšším HDP by měl získávat menší dotace na rozvoj venkova (konkrétně tak, aby rozdíl v příjmech z dotací mezi jednotlivými sousedícími regiony nepřesahoval 30%), aby se zamezilo tzv. „subvenční propasti“, která by vedla např. k přesunu pracovních míst a investic do regionů s vyššími podporami apod. V případě ČR by se to velmi nepříjemně dotklo zejména příhraničních regionů na západě a jihu ČR (tedy při hranicích s Německem a Rakouskem).

2.5 Zemědělství

- Říjnová diskuse v oblasti zemědělství přinesla velmi zajímavé posuny týkající se širšího kontextu postavení a významu CAP v celosvětovém systému obchodu se zemědělskými produkty.

Záříjové jednání Rady ministrů zemědělství, setkání zástupců WTO připravující půdu pro prosincový summit v Hong Kongu, kterým by mělo vyvrcholit kolo jednání v Dohá, řada konferencí věnovaných palčivým problémům typu geneticky upravených potravin i nejnovější vývoj v problematice ptačí chřipky dosvědčovaly, že se na podzim 2005 zemědělství dostalo a bude dostávat do středu zájmu jednání evropských institucí. Všechny tyto otázky jsou dosud velmi otevřené.

CAP, bezpečnost potravin a otázka šíření smrtících chorob

- *BSE*
- Komise 28. září publikovala zprávu své kanceláře pro bezpečnost potravin a veterinářskou kontrolu, podle níž uspokojivý postup britských úřadů v otázce nemoci BSE (tzv. nemoc šílených krav) opravňuje Komisi k tomu, aby v roce 2006 již obnovila pohyb britského hovězího v rámci společného trhu zemědělskými výrobky, který byl dosud z důvodu výskytu nákazy od března 1996 omezován. O tom, zda bude vstupu britského hovězího na cizí trhy vydáno po deseti letech skutečně povolení, rozhodnou ještě kvalifikovanou většinou experti z jednotlivých členských států.
- *Ptačí chřipka*
- Rozhodnutí Komise o možném zrušení opatření, které de facto znevýhodňovalo Británii ve volném přístupu na evropský zemědělský trh v této komoditě přichází v době, kdy EU čelí nové panice ze šíření nebezpečné choroby přenosné na člověka. Smrtící virus ptačí chřipky byl v období září-říjen 2005 identifikován v Turecku a Rumunsku, tedy v zemích, které usilují o vstup do EU (v případě Rumunska je příprava vstupu již v pokročilém stadiu a je otázkou, do jaké míry se jeho vstupu do CAP tato záležitost dotkne).

Společný trh s vínem

- Jednou z aktuálních otázek evropského zemědělství ve světovém kontextu se na přelomu září a října 2005 stala otázka dohody mezi EU a USA o podmínkách transatlantického obchodu s vínem.
- *Podstata problému*
- Trh s vínem představuje v rámci CAP (vedle cukru či ovoce a zeleniny) jednu z dílčích komoditních oblastí, které nebyly dosud podrobeny reformě financování a organizace trhů. Reforma se plánuje na rok 2006.

- *Transatlantický vinný pakt*
- Transatlantický vinný pakt představuje pokus o jakousi úpravu obchodních vztahů v této komoditě s vnějším partnerem v podmínkách, za nichž WTO tlačí na snížení nekalé konkurence přebytkového subvencovaného evropského vývozu. Proti jeho podmínkám se však postavili zástupci zemědělské lobby v EU, sdružené v organizaci COPA-COGECA.

CAP a WTO

- Určité překvapení v rámci přípravné schůzky představitelů WTO, která se uskutečnila v říjnu 2005 v Ženevě, připravili zástupci USA i EU (konkrétně komisař pro vnější obchodní vztahy Mandelson). Mandelson se totiž pokusil reagoval na hozenou rukavici svého amerického protějšku v jednáních, ministra zemědělství USA Johannse, který nabídl ze strany USA plošné snížení sporných dotací na podporu amerického exportu.
- *Mandelsonova iniciativa*
- USA na ženevské schůzce nabídly snížení těchto dotací o 60 %, zatímco Mandelson kontroval návrhem na jejich snížení ze strany EU až o 75 %. Jeho návrh, který by znamenal určitý „převrat“ v dějinách CAP a její existence v rámci světového obchodu se zemědělskými produkty, ovšem nešel pozornosti zástupců členských států, které v dějinách společného trhu ES nejvíce trvají na zemědělských dotacích (včetně dotací na vývoz produkce) a také z něj nejvíce těží.

Reforma cukerního pořádku

- Sporná reforma cukerního pořádku, kterou by komisařka pro zemědělství Boelová ráda prosadila na listopadovém zasedání Rady ministrů zemědělství (tedy ještě před prosincovým summitem WTO), byla na přelomu září a října diskutována především v souvislosti s otázkou, jak se její požadavky odrazí na pozici států, s nimiž má EU v zemědělské politice preferenční vztahy. Jedná se o země Afriky, Karibiku a Pacifiku – ACP (většinou z řad bývalých kolonií členských zemí EU).
- Tyto státy volají především po úlevách z povinnosti radikálního snížení ceny evropského cukru (nový návrh komisařky Boelové požaduje 39 % krácení ceny oproti původně navrhovaným 25 %). Zemědělský výbor EP se již 7. října vyjádřil pro stanovení osmiletého přechodného období, v němž by státy s preferenčními vazbami na EU mohly snižovat ceny svého cukru postupně.

- *Nová podoba diskriminace v rámci nového návrhu reformy*
- Země ACP toto rozhodnutí přivítaly, proti parametrům reformy však nadále vystupují některé členské státy a zemědělská lobby. Protestují především státy, které se v novém návrhu reformy nedostaly do skupiny 11 zvýhodněných zemí, které mají možnost koupit podíl z kvóty C (nedotovaná výrobní kvóta) od států, v nichž nebude výroba cukru nadále udržitelná.

Pokuta pro ČR za nadlimitní zásoby potravin

- Během měsíců srpna a září rozvířila agendu evropské zemědělské politiky ve vztahu k novým členským zemím kauza pokut, které vyměřila Komise 8 novým členským státům (de facto všem postkomunistickým zemím, pokuta totiž nepostihuje Maltu a Kypr) za údajné spekulativní hromadění zásob některých potravin, kterého se dopustili obchodníci v těchto zemích.
- *Podstata problému*
- Komise opírá svoje rozhodnutí vyměřit všem 8 státům pokuty ve výši desítek, v některých případech až stovek milionů euro, o zjištění provedená statistickým úřadem EU Eurostat. Z něj vyplývá, že se obchodníci z 8 nových členských států dopustili před vstupem svých zemí do EU 1. května 2004 hromadění některých druhů potravin tak, že je nakoupili a přivezli ze třetích zemí v době, kdy ještě nebyl aplikován vysoký celní sazebník, ježž EU uplatňuje na dovoz zemědělských výrobků z vnějšku. Účelem tohoto nákupu byla dle Komise snaha vrhnout poté tyto výrobky na společný zemědělský trh EU (který po vstupu nepodléhá celním sazbám v rámci EU, ale jen navenek), vydělat tímto „spekulativním“ prodejem na vstupu svých států do EU a zahltit přísně střežený společný zemědělský trh EU.
- *Rozhodnutí Komise z hlediska ČR*
- Z hlediska ČR se bohužel jedná do značné míry o podcenění „všemocné“ role EU v oblasti SZP, a to ve dvou ohledech: Prvním je podcenění problému v době předvstupních jednání s Komisí, druhým je podcenění nařízení o nadlimitních zásobách ze strany vlády umožnilo přidávat Komisi na seznam zboží „překračujícího limity“ vedle cukru další komodity. Jedná se zejména (v případě ČR) o rýži, konzervovaný ananas a houby či tabák. V případě dalších členských států figurují i jiné komodity. Text nařízení umožnil žádat nejen likvidaci těchto zásob na náklady daného členského státu, ale také vyměření pokut v případě neuposlechnutí. Od ČR tak Komise žádá zaplacení 47 mil.€, Maďarsko bylo postiženo pokutou až ve výši 200 mil.€.
- *Další postup kauzy*
- Všechny postižené členské státy vyjádřily proti rozhodnutí Komise protest a daly najevo, že uloženou pokutu platit nehodlají. Skupina českých poslanců EPP-ED interpelovala v září v této věci českého komisaře Špidlu, který byl v době vyjednávání přístupových podmínek nota bene ve funkci premiéra ČR, měla by na něm tedy ležet hlavní odpovědnost za to, že problém vůbec vznikl.

I. ČÁST

PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (LEGISLATIVNÍ PROGRAMY) – VYBRANÉ OBLASTI

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Jednotný způsob zpoplatnění silnic

Corien Wortmann-Koolová 13. září předložila výboru pro dopravu pozměňovací návrhy týkající se legislativního návrhu, který má v EU zavést jednotný způsob zpoplatnění silnic. Poslankyně svým kolegům prezentovala pouhých sedmáct návrhů s odůvodněním, že se zavedením mýtného už nelze dále otálet a potenciální dohodovací řízení by celou záležitost neúměrně protáhlo.

Přesto mezi nimi figuruje několik položek, které pravděpodobně způsobí mezi poslanci (a později mezi ministry) četné rozpory.

Sporné body

Legislativa výrazně ovlivní budoucí zpoplatnění evropských silnic. EP navrhuje zavést poplatek už pro vozidla od 3,5 tun výše – nikoli od 12 tun, jak se dosud předpokládalo. Dalším krokem v tomto smyslu má být i navrhovaná internalizace tzv. externích nákladů.

EP předpokládá, že tři roky od vstupu normy v platnost Komise předloží další návrh, který efektivně uvede v život zásadu „znečišťovatel platí“. Potřebnou metodologii má poskytnout rovněž Komise.

Výbor krom toho navrhl, aby byla zpoplatněna celá silniční síť bez výjimek a aby výsledná legislativa ctěla „zásadu nediskriminace“: tranzitní doprava by neměla být zpoplatňována více než běžný provoz.

Další vývoj

Přestože EU obecně preferuje intermodální dopravu, resp. transfery dopravy ze silnice jinam, mezi členy dopravního výboru při diskusi převládlo přesvědčení, že reálné upozadění silniční dopravy nyní nepřipadá v úvahu.

Tacitně tak podpořili důležitost navrhované směrnice, což zcela otevřeně učinila i Komise, jež se plně postavila na stranu EP. Konečný verdikt výboru pro dopravu bude znám po 14. listopadu, kdy budou jeho členové mimořádně zasedat ve Štrasburku.

Plénium se návrhem bude zabývat v prosinci a Rada pravděpodobně hned zkrájí příštího roku.

Směrnice o službách

Zpravodajka Evelyne Gebhardt na půdě EP 14. září znovu otevřela otázku dlouhodobě kontroverzního návrhu směrnice o službách. I přes existenci mnoha sporných bodů – především rozsahu/předmětu směrnice a tzv. principu originality – Gebhardt prohlásila, že je mezi poslanci možné nalézt společnou řeč.

Legislativní pozadí

Návrh směrnice o službách měl původně za cíl plošně a jednotně liberalizovat trh se službami v celé EU. Prvotní návrh Komise však po zásahu EP ztratil velkou část ze svého průkopnického charakteru.

Socialistická zpravodajka požaduje vyjmutí veřejných služeb z předmětu směrnice a namísto principu originality (poskytovatele služeb kontroluje jeho domovská země) se staví za tzv. princip vzájemného uznávání, který dává širší pravomoci v oblasti dohledu i zemi hostitelské. Gebhardt zároveň požaduje i další harmonizaci sociálních standardů, aby nebyl ohrožen tzv. evropský sociální model.

Další vývoj

V rámci EP bylo dosud k návrhu směrnice přijato na 1200 pozměňovacích návrhů a osm zpráv. V polovině července bylo jeho projednávání z důvodů neshod a prázdnin zastaveno. Přes optimismus Gerhardtové žádná z frakcí nevyslovila jednoznačný názor, že kompromis ohledně návrhu je dosažitelný v blízké době.

Návrh podléhá spolurozhodovací proceduře, ale dosud fakticky ještě neproběhlo ani první čtení v EP. Rada je přitom rozdělená podobně jako EP.

Výbor pro vnitřní trh EP měl přijmout svou zprávu 4. října. Ještě před jednáním se ukazovalo, že pro výraznou liberalizaci sektoru služeb jsou především liberálové, frakce EPP-ED a poslanci ze starých členských zemí – a že mají překvapivě

naději na úspěch v přehlasování socialistických návrhů. Samotné zasedání výboru však nakonec nevedlo k postoupení návrhu plénu EP. Poslanci nedosáhli dohody v žádném z kontroverzních bodů.

Očekává se, že plénum se bude otázkou směrnice o službách zabývat nejdříve v lednu 2006 (po zasedání výboru ve dnech 20.-21. listopadu 2005), nikoli už letos v říjnu, jak se původně přepokládalo. Po blamáži se ozvalo několik hlasů z Rady i Komise, že pokud EP nezačne ve věci směrnice o službách vystupovat jednotně, výrazně to zúží jeho výsledný manévrovací prostor potřebný pro efektivní ovlivňovací výsledné normy.

Společná cirkusová politika EU?

Jako žert, avšak zcela vážně míněný, vyhlíží iniciativa několika poslanců výboru EP pro kulturu a vzdělání. Tento výbor v rámci svého zasedání 13. října projednával asi dvousetstránkovou zprávu o možnosti zavedení standardizovaných podmínek pro provoz a fungování cirkusů, které coby podniky cestující (nejen) napříč členskými státy EU mohou být považovány dle poslanců výboru za součást evropského kulturního dědictví.

Obsah zprávy

Zpráva nese zcela seriózní název „Nové výzvy pro cirkus jako součást evropské kultury“ a zabývá se např. takovými problémy, jako je standardizace velikosti manéže, stanů, zajištění povinného vzdělání pro děti kočujících artistů či využívání standardizovaných pracovních povolení pro umělce ze třetích zemí (z Ruska, Číny či Mongolska).

Sporné body

Poslanci se nemohli shodnout pouze na tom, zda cirkusy považované za součást evropského kulturního dědictví mohou prezentovat živá zvířata, či nikoli (tuto otázku nastolila jedna z německých poslankyň za frakci Zelených). Harmonizace pravidel provozování cirkusů má údajně usnadnit jejich pohyb napříč hranicemi států, někteří provozovatelé cirkusů (např. z Velké Británie) se však bouří proti zavádění nových byrokratických břemen a procedur a upozorňují na to, že národní legislativa je v této oblasti zcela dostačující.

Hodnocení významu zprávy

Zbývá jen ptát se, komu by nová legislativa harmonizující pravidla provozování cirkusů, prospěla. Zda chtěli poslanci výboru pro kulturu a vzdělání pouze „vykázat činnost“, nebo si zpestřit projednávání skutečně seriózních a problematických oblastí evropské

politiky a legislativy. V době, kdy předseda Komise Barroso brojí proti narůstání objemu nesmyslné a nadbytečné regulační agendy v EU, je tato otázka více než na místě.

Návrh na revizi jednacího řádu Evropského parlamentu

Ústavní výbor 14. září vznesl celou řadu připomínek k návrhu zprávy Gérarda Onesty, jež usiluje o zpřísnění režimu pro všechny poslance, kteří demonstracemi nepřístojně narušují jednání pléna EP.

Pozadí návrhu

Onesta vznesl návrh proto, že evropští poslanci údajně stále častěji hlasitě vystupují při jednání pléna EP a znemožňují tak standardní práci. Typickým příkladem jsou podle něj události z ledna 2005, kdy někteří euroskeptici protestovali proti přijetí evropské ústavy.

Onesta navrhuje rozlišovat mezi „tichými demonstracemi“ a ostatními akcemi a zároveň se staví za přísnější tresty těch, kteří se proti novým pravidlům proviní. Předkladatel svůj návrh odůvodnil slovy, že „usiluje o posílení práv evropských poslanců, jejich práva na vyjádření a volbu“.

Sporné body

Členové ústavního výboru na Onestově návrhu kritizovali především fakt, že o trestech, popř. odvoláních by mělo rozhodovat Bureau EP společně s jeho kvestory – namísto konference předsedů frakcí nebo pléna EP. Onesta svůj záměr obhajoval tím, že v konferenci předsedů i plénu hrozí „přepolitizace“ projednávaných kauz. Ústavní výbor tím však nepřesvědčil.

Podobné pochybnosti panovaly i stran toho, zda EP skutečně potřebuje revidovat svůj jednací řád. Poslanci EPP-ED konstatovali, že Onestův návrh není proporcionální, má potenciál přinést více škody než užítku a ohrozí možnost poslanců vykonávat jejich mandát. Poslanci se rovněž pozastavili nad vztahem (resp. potenciálním konfliktem) nových procedur a činností právního výboru, který řeší otázku imunity poslanců.

Další vývoj

28. září vypršela lhůta pro podání pozměňovacích návrhů k návrhu zprávy. Ústavní výbor plánuje přijmout finální text na zasedání ve dnech 24.-25. října s tím, že jej předloží v plénu hned v listopadu.

S ohledem na citlivost tématu a proběhnuvší diskusi nad návrhem lze očekávat poměrně ostrou debatu,

kteřá vyústí buď ve zpřísnění jednacích řádů, nebo v jeho pouhé kosmetické změny. V současnosti se zdá pravděpodobnější druhá z variant. Jednací řád EP je už nyní poměrně obsáhlý a jeho selektivní precizace by nejspíše vedla ke znesnadnění fungování EP.

Kampaň proti nočním letům

Zelení poslanci EP po delší době v září znovu spustili svou kampaň proti nočním letům v celé EU. Tentokrát se opírají o výsledky analýzy zabývající se ekonomickými efekty těchto letů.

Pozadí kampaně

Snaha zrušit noční lety je evergreenem zelených poslanců. Studie, o níž se nyní opírají, byla sepsána zainteresovanými nevládními organizacemi a má daleko k nestrannosti. Poslankyně Caroline Lucas ji však považuje za relevantní a jasně dokazující ekonomickou absurdnost nočních letů.

Cílem kampaně je ovlivnit legislativní proces revize směrnice o hluku, jenž se chystá na rok 2007. Lucas navrhuje začlenit do normy klauzuli, že noční hluk nesmí přesáhnout 45 decibelů.

Sporné body

Komise svůj předběžný postoj k celé záležitosti vyjádřila už v únoru publikací vlastní studie, v níž tvrdí, že na noční lety je navázána ekonomická aktivita více než 360 tis. pracovníků a jejich zrušení by vedlo ke skokovému růstu nezaměstnanosti.

Oponenti Komise naopak tvrdí, že zákazem nočních letů by se zvýšila poptávka po jiných způsobech přepravy a po ubytovacích službách. Jde však spíše o zástupný argument. Regulace nočních letů je principiálně absurdní, stejně jako iluze o automatickém přesunu dopravy např. na železnici nebo silnici, nehledě na to, že evropská silniční síť už nyní (zvláště v nových členských státech) naráží na strop vlastní absorpční schopnosti.

Další vývoj

Otázka nočních letů se na evropské scéně objevuje pravidelně. V únoru 2005 zelení poslanci iniciovali petici za maximální snížení hluku nočních letů mezi 23. a 7. hodinou. Nezískali ale dostatečný počet podpisů, aby svou iniciativu postoupili Komisi. Vzhledem k tomu, že Komise není ani nyní záměrům zelených příliš nakloněna, nelze ve věci zákazu nočních letů očekávat žádný zásadní obrat.

Kampaň tam může alespoň posloužit jako ilustrativní příklad aktivit zelených na evropské úrovni mířících proti základním čtyřem svobodám EU.

„Bloková výjimka“ pro malé firmy v EU

Tradiční European Ideas Fair, konající se letos ve dnech 22.–24. září v Lisabonu, v jednom ze svých závěrů navrhl následovat australský model a udělit všem malým firmám, na nichž stojí evropská ekonomika, „blokovanou výjimku“ z většiny nebo všech evropských norem týkajících se zaměstnanosti tak, aby jim bylo znovu umožněno „dýchat“ a rozvíjet vlastní ekonomické aktivity.

Pozadí

European Ideas Fair je každoročním vyvrcholením aktivit European Ides Network, sítě středopravicových politiků, akademiků a zástupců podnikatelské sféry, která z iniciativy frakce EPP-ED usiluje o posílení celoevropské konkurenceschopnosti na globálním trhu.

Obsah návrhu

Návrh „blokované výjimky“ získal v Lisabonu ze strany zainteresovaných aktérů velkou podporu. Jeho proponenti jej zároveň doplnili o žádost na jmenování komisaře pro deregulaci, který by vnesl do praxe systémové prvky, aby nedocházelo k realizaci „nezamýšlených důsledků“. V této souvislosti byl vznesen i požadavek na skutečné uplatňování principu subsidiarity v legislativním procesu v EU.

Za ilustrativní příklad byl zvolen návrh směrnice o službách ve své původní podobě, tedy ještě před socialistickými zásahy ze strany poslanců EP. Praktická realizace uvedených návrhů by měla vést k téměř okamžitému vytvoření minimálně 6 mil. pracovních míst.

European Ideas Fair se poměrně skepticky postavil k otázce tzv. evropského sociálního modelu a jeho případné revizi. Žádný jednotný model údajně neexistuje a ani se neočekává, že by se tak někdy stalo. Evropa je založena minimálně na pěti „modelech“.

Další vývoj

Výstupy lisabonských jednání byly předloženy EP i národním parlamentům k diskusi. Vzhledem k jejich nezávaznému charakteru se však nedá čekat žádná výrazná zpětná vazba, byť EPP-ED je nejsilnější frakcí v EP.

Třetí železniční balík

Evropský parlament se ve dnech 26.-29. září na zasedání pléna po delší době znovu věnoval tzv. třetímu železničnímu balíku. Po počátečním váhání nakonec přijal finální rezoluci a rozhodl se neblokovat legislativní proces do doby, než Rada přistoupí na návrh nedělit balík na více položek. EP získal záruku od britského předsednictví, že Rada se bude balíkem zabývat jako celkem.

Legislativní pozadí

Tzv. třetí železniční balík je soubor čtyř legislativních návrhů. Výsledné normy mají výrazně pozměnit budoucí fungování železniční dopravy v celé EU.

Návrhy se týkají (1) liberalizace osobní železniční dopravy do roku 2010, (2) certifikací strojvedoucích, (3) práv cestujících a (4) kvality nákladní železniční dopravy.

Rada plánovala balík rozdělit na dvě části. Cílem bylo zamezit především liberalizaci osobní železniční dopravy, neboť jde o vysoce kontroverzní záležitost. EP proto zvažoval procedurálně projednávání celého balíku pozdržet tak, aby „donutil“ Radu, s nímž o celé záležitosti spoluprodukuje, projednávat balík jako celek.

Po ujištění ze strany Velké Británie, současné předsednické země EU, však EP nakonec přijal rezoluci a postoupil sadu návrhů do prvního čtení v Radě.

Obsah rezoluce

EP v rezoluci navrhl otevření všech železničních služeb trhu nejpozději do roku 2012, odmítl návrh Komise týkající se kvality nákladní železniční dopravy a výrazně rozšířil předmět návrhu o právech cestujících po železnici.

EP požaduje, aby veškerá mezinárodní železniční doprava byla liberalizována do roku 2008 a vnitrostátní železniční doprava do roku 2012. Jde o ambicióznější návrh, než předložila Komise, počítající oficiálně jen s liberalizací mezinárodní železniční dopravy, a to až v roce 2010. Komisař pro dopravu Jacques Barrot návrh EP přivítal, vyslovil však obavu, že rok 2008 je pro mezinárodní železniční dopravu přece jen nesplnitelným termínem.

EP odmítl návrh týkající kvality nákladní železniční dopravy. Jeho předmětem byly především finanční sankce za nedodržení časového a místního určení dopravy zboží. Proti návrhu se už dříve postavila jak Rada, tak i zástupci železničních společností. Komise přislíbila, že jejich názory vezme v úvahu.

Co se týče práv cestujících po železnici, EP navrhl rozšířit možnost získání finanční kompenzace za zdržení spoje i na vnitrostátní linky. Původní návrh

Komise počítal jen s náhradami u mezinárodních (přeshraničních) spojů. EP zároveň zpřísnil a zjednodušil způsob výpočtu kompenzací. Např. za zpoždění tři hodin a více navrhl vrácení 75% ceny jízdného, bez ohledu na druh služby (osobní vlak, rychlík ap.) Otázkou certifikace strojvedoucích se EP nezabýval, resp. nenavrhl žádné zásadní pozměňovací návrhy. Daná problematika je v celém železničním balíku považována za nejméně konfliktní. Strojvedoucí na přeshraničních linkách by měly být podle celoevropské normy certifikovány do roku 2007, všichni ostatní do roku 2009. Komise přitom požadovala pozvolnější vývoj: rok 2008-2010, resp. 2010-2015.

Další vývoj

V následujícím období se očekává projednávání třetího železničního balíku v Radě v rámci jejího prvního čtení. Předpokládají se tradiční obtíže. Zatímco certifikace strojvedoucích a otázka práv cestujících by měla být ministry akceptována bez větších změn, liberalizace všech služeb železniční dopravy nejspíše vzbudí rozpory.

Ostatně daná otázka byla už součástí tzv. druhého železničního balíku a dosud se nepodařilo zavést celoevropské řešení. Rada se nejspíše s EP shodne na zbytečnosti/nadbytečnosti návrhu o kvalitě nákladní železniční dopravy a bude záležet jen na Komisi, zda návrh z balíku skutečně stáhne, či nikoliv.

Obecně se tvrdí, že liberalizační étos třetího železničního balíku by vyloučením návrhu o liberalizaci osobní železniční dopravy utrpěl těžkou ránu. Stejně tak je pravda, že národní státy mají s restrukturalizací železnic trvalý problém a směrnice na evropské úrovni by mohla v tomto směru napomoci ukázat směr, nota bene za situace, kdy EU požaduje praktickou realizaci intermodální dopravy, tedy převedení některých druhů dopravy na železnici.

Bez liberalizačních kroků, po nichž budou železniční přepravci fungovat coby víceméně samostatné ekonomické subjekty, je tento záměr prakticky ne realizovatelný.

Podle dosavadního způsobu projednávání lze bohužel čekat, že železniční balík se stane jako většina kontroverzních návrhů evergreenem legislativního procesu v EU. Nutno dodat, že ke škodě ekonomických subjektů, které by alespoň z některých jeho částí mohly profitovat.

Návrh na sjednocení rychlostních limitů na silnicích

Evropský parlament 29. září přijal zprávu, která se staví za sjednocení rychlostních limitů na silnicích, popř. i za sjednocení mezních hladin alkoholu v krvi. To vše v rámci celé „pěťadvacitky“.

Pozadí návrhu

EP na základě vlastního úsudku dospěl k názoru, že tristní stav na evropských silnicích je potřeba řešit legislativní normou a vyzval Komisi k jejímu vytvoření, resp. k sepsání návrhu. Zároveň ji požádal o větší finanční injekci do zajištění bezpečnosti provozu na silnicích.

Tvůrce návrhu, bývalý automobilový závodník Ari Vatanen, spatřuje široké možnosti v nových technologiích, pro něž by právě Komise měla vytvořit adekvátní legislativní zázemí. Vatanen zmínil např. kontrolory zapnutých bezpečnostních pásů, jimiž by měla být vybavena všechna nová vozidla, elektronické stabilizátory ESC, omezovače rychlosti či zařízení zabráňující opilým řidičům řídit vozidlo (tzv. „alcolocks“).

Další vývoj

Podobné záměry se na evropské úrovni neobjevují poprvé. Přestože Komise s EP tradičně tvoří silný tandem (a současný komisař pro dopravu Jacques Barrot iniciativu EP přivítal), dosud pokaždé se proti postavila Rada s tím, že otázka silničního provozu spadá dle principu subsidiarity výhradně do kompetence členských států. Podobný scénář se dá očekávat i v tomto případě. Rada však žádné konkrétní prohlášení v této věci nezveřejnila.

1.2 EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR**Anulování rámcového rozhodnutí Rady**

Evropský soudní dvůr ve svém rozsudku C-176/03 ze dne 13. září zrušil rámcové rozhodnutí Rady č. 80 z roku 2003 a potvrdil právo EU požadovat po členských státech trestání subjektů (fyzických i právnických osob) za porušení předpisů týkajících se ochrany životního prostředí.

Legislativní pozadí

Rámcové rozhodnutí poskytovalo toto právo pouze a přímo členským státům v mezivládním režimu tzv. třetího pilíře bez možnosti „donucení“ ze strany EU. Rozsudek obsahující právní rozbor rámcového rozhodnutí praví, že „ochrana životního prostředí představuje jeden z hlavních cílů EU a požadavky na ochranu životního prostředí musejí být integrovány do definice a implementace politik a aktivit Společenství“.

Rozsudek je vyvrcholením dlouhodobého sporu Evropské komise (podporované Evropským parlamentem) a Rady o to, kdo má oprávnění požadovat

po členských státech tresty za porušení práva EU podle právních řádů konkrétních členských zemí (tedy bez požadavku harmonizace jednotlivých trestních řádů). V případě ochrany životního prostředí bude tímto právem nadále disponovat Komise, která svou argumentaci opírala o ustanovení tzv. prvního (komunitárního) pilíře EU. Rada naopak argumentovala články z tzv. třetího (mezivládního) pilíře.

Další vývoj

Přestože právo EU formálně není precedentním právem (na jeho charakteru se však právníci zcela neshodují), považuje většina komentátorů i politiků rozsudek ESD za precedent, na nějž bude ESD při dalších podobných řízeních odkazovat. Obecně rozsudek představuje poměrně zásadní narušení „izolace“ mezivládního třetího pilíře, v němž rozhoduje bez kompetencí Komise, EP i ESD pouze Rada, a to jednomyslně.

Lze očekávat, že Rada bude v důsledku rozsudku nucena modifikovat několik svých návrhů rámcových rozhodnutí, popř. i rozhodnutí, která už jsou v platnosti (např. rámcové rozhodnutí o boji proti znečišťování moří).

1.3 KOMISE**Diskuse o volném pohybu pracovníků**

Komisař Vladimír Špidla 16. září hostil setkání skupiny sociálních partnerů, vládních představitelů a zainteresovaných komisařů stran volného pohybu pracovníků. Předmětem diskuse byla sedmiletá přechodná období, která uplatňuje 12 „starých“ členských zemí EU vůči osmi „novým“ středo- a východoevropským státům, které k EU přistoupily v květnu 2004. Smyslem schůzky bylo získání dat pro zprávu, již Komise zveřejní v lednu 2006 v Radě a v níž zhodnotí oprávněnost restrikcí v přístupu na pracovní trhy „starých“ členů.

Legislativní pozadí

Ve smlouvách o přistoupení většiny zemí tzv. východního rozšíření je obsažena klauzule o omezení volného pohybu osob (pracovníků) na maximálně sedm let. Formát přechodného období je 2+3+2, což znamená, že v letech 2006 a 2009 bude přezkoumáváno, zda stále platí důvody pro uvedené restrikce, a nejspoději v roce 2011 musejí být všechna omezení ukončena.

(Např. Rakousko už nyní prohlašuje, že se vůči ČR hodlá „ochraňovat“ minimálně až do roku 2009.)

Komisař Špidla na schůzce silně podpořil myšlenku recipročního otevření všech pracovních trhů v EU, neboť volný pohyb osob je jednou ze čtyř základních svobod EU.

Zároveň vyzval všechny státy, které nějaké restrikce uplatňují, aby je prodloužily jen ve skutečně oprávněných případech.

Sporné body

Problémem Špidlova apelu je fakt, že Komise může od členských států v dané věci pouze vyžít potřebná data o pohybu pracovníků mezi jednotlivými zeměmi, ale nemá oprávnění jim zabránit v tom, aby své restrikce prodloužily i na další období – a to i v případech, kdy je zjevné, že pracovní trhy zemí s restrikcemi nebyly pracovníky z nových členských zemí „ohroženy“. Otázka vyjednávání je předmětem bilaterální diplomacie jednotlivých členských zemí.

Jednoznačným výstupem schůzky přitom bylo zjištění, že pracovníci ze středoevropských zemí se do staré EU v žádném případě nehrnou. Pověstný „polský instalatér“ nabízející kvalitní služby za méně peněz nepředstavuje žádné riziko. Např. Velká Británie registruje pouze 95 instalatérů hledajících v zemi práci – a to ze všech nových členských zemí.

Další vývoj

25. září se konalo ve Švýcarsku, nečlenské zemi EU, referendum, v němž občané poměrem 56:44 rozhodli o faktickém zrušení restrikcí v přístupu na svůj pracovní trh pro nové členy EU.

Prakticky tak dokázali, že naplnění jedné ze čtyř svobod může být i pro zemi mimo „jádro“ EU přínosem. José Barroso výsledek lidového hlasování přivítal. Staré členské státy uplatňující vůči nováčkům omezení jej nekometovaly.

Nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy

Evropské regiony a regionální letiště v průběhu září tvrdě napadly nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy, jež Komise zveřejnila na začátku měsíce. Shromáždění evropských regionů (AER) a Fórum evropských regionálních letišť (FARE) zvažují podání žaloby k Evropskému soudnímu dvoru.

Legislativní pozadí

Nové směry mají nahradit pravidla z roku 1994, která už jsou podle Komise nevyhovující. Hlavní novinkou je předpis, že letišť, která přepraví ročně více než 5 mil. cestujících, bude bez výjimky veškerá státní pomoc odepřena.

Z povolené pomoci přitom nebude moci profitovat jen jeden dopravce. Státní pomoc navíc bude muset být meritorně i časově omezená. Preferováno bude vytváření nových a/nebo regionálních linek a navyšování jejich frekvence, především pak v tzv. periferních nebo ultraperiferních regionech.

Sporné body

AER a FARE namítají, že nové směry budou mít na regionální leteckou dopravu zdrcující dopad a negativně ovlivní veškeré ekonomické aktivity, které jsou na ni navázány. Obě organizace se staví proti uvedeným omezením, za nichž bude státní pomoc přípustná. Výbor regionů naopak Komisi 8. září za nové směry „pochválil“.

Stalo se tak ale především z toho důvodu, že celkový vliv této instituce na dění v EU je minimální, přičemž Komise tentokrát učinila výjimku a (ač nemusela) včlenila většinu jeho pozměňovacích návrhů k novým směrům do finálního textu.

Další vývoj

Komise na kritiku AER a FARE dosud nereagovala. Část jejich postojů je však ospravedlnitelná.

Z hlediska liberalizace trhu představují nové směry pozitivní krok. Nutno ale dodat, že nové členské státy neměly tolik prostoru pro vytvoření sítě letišť jako bývalá „patnáctka“ a mohou na inovace Komise ve výsledku doplatit. Prozatím je to však nechává klidné; žádné reakce ze strany nových členů zaznamenány nebyly.

Konzultace týkající se zvýšení kapacity letišť

Komise 14. září spustila dvouměsíční veřejnou konzultaci týkající se zvýšení kapacity letišť v EU. Na základě jejích výsledků má vzniknout legislativní návrh, který bude tržní stav v tomto sektoru letecké dopravy řešit.

Pozadí konzultace

Komise na základě svých průzkumů tvrdí, že už nyní se 70% letišť blíží stropu své kapacity a existuje reálné nebezpečí, že v roce 2025 nebude moci být 17% poptávky po letecké dopravě uspokojeno jen z důvodu přeplnění stávající sítě evropských letišť.

Sporné body

Komise nabízí v dané věci řešení, které je ve faktickém rozporu s jejími novými směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy a má potenciál ohrozit v dané oblasti volnou soutěž.

Komise navrhuje zvýšení intermodality (převedení části letecké dopravy na železnici), zavedení jednotné metodologie měření kapacity letišť za účelem jejich lepšího využití a cílenou distribuci linek mezi letiště tak, aby byla optimálně využita. Většinu těchto otázek je přitom možné ponechat bez ingerence shora.

Další vývoj

Komise na konci konzultace vydá zprávu a analýzu a uspořádá setkání zainteresovaných aktérů a expertů.

Očekává se, že pokud skutečně bude vytvořen nový legislativní návrh, bude vysoce kontroverzní a jeho projednávání bude velmi problematické. Komise zatím nezveřejnila žádné průběžné výsledky své konzultace.

Reforma evropského sociálního modelu

Evropské instituce rozproudily v průběhu září a října z podnětu European Policy Centre (EPC; bruselského think-tanku) diskusi o tzv. evropském sociálním modelu, jehož reforma je nezbytná pro další fungování celé EU, resp. úspěch tzv. lisabonské strategie. Hlavním zjištěním je, že žádný jednotný model v EU vlastně neexistuje a bude velmi obtížné jej zavést.

Obsah debaty

Obecně se rozlišuje mezi anglosaským, kontinentálním a severským modelem. První reprezentuje např. Velká Británie, druhý Německo a Francie a třetí např. Dánsko. Právě Dánsko, jehož sociální systém byl na začátku devadesátých let v krizi, nyní disponuje modelem, který v sobě spojuje jak flexibilitu pracovního trhu (flexibility), tak sociální zabezpečení (social security). V evropském žargonu bývá označován jako „flexicurity“.

Koncept „flexicurity“ se stal předmětem zářijové konference EPC. Představitelé Rakouska jej označili za klíčový pro své nadcházející předsednictví v první polovině roku 2006.

Stávající britské předsednictví se hodlá tématu věnovat na pravidelném summitu ve dnech 27.-28. října, nicméně pouze okrajově, protože setkání bude usilovat i o řešení dalších palčivých problémů, především pak těch, které souvisejí s obchodem s Čínou.

Sporné body a problémy

Komise stran evropského sociálního modelu prohlásila, že není volbou, ale nutností. Pouze je potřeba pro EU vybrat ten nejvhodnější.

Komisař Vladimír Špidla je znám svou preferencí modelu severského. Na konferenci EPC poznamenal, že model musí být inkluzivní. V případě jeho odvržení by EU údajně ztratila většinu ze svého potenciálu a na světových trzích by zdaleka nezískala komparativní výhodu.

Na konferenci však zazněly i opatrnější soudy. Problémem severského modelu je především jeho nepřenositelnost (stejně jako jsou nepřenositelné i jiné sociální systémy). Ve skandinávských zemích existuje podle kritiků jednotného evropského modelu několik faktorů, které znemožňují aplikaci tamějšího systému ve zbytku EU. Např. Dánsko má velmi vyvinutou síť malých a středních podniků, které posilují jeho ekonomiku. Obtíží je i to, že sociální politika je obecně jednou z posledních oblastí, již členské státy EU spravují samy, bez supranacionální ingerence, a bude velmi obtížné je přesvědčit o tom, že její nadnárodní správa je lepší volbou.

Legislativní pozadí

Konference EPC neskončila konsenzem. Jednotliví aktéři si vyměnili velmi rozdílné názory a lze očekávat, že diskuse o evropském sociálním modelu bude pokračovat. Jaký však bude její výstup (a zda je možné vůbec nějaký čekat), lze v současnosti jen těžko předvídat.

Určitým vodítkem může být prohlášení Komise z 20. září, v němž se tvrdí, že nejspíše neexistuje jediné řešení vhodné pro všechny. Každý ze sociálních modelů má svá pozitiva a negativa a jednotlivé členské státy by se jimi měly vzájemně inspirovat tak, aby soustavně dosahovaly snižování stávající vysoké míry nezaměstnanosti. Dalším mezníkem v diskusi bude zmiňovaný summit Evropské rady na konci října, pro nějž Komise právě připravuje podklady.

Otázka jednotného evropského zpoplatnění silnic

Švýcarská mise u EU 21. září pořádala symposium věnované zpoplatnění silnic a švýcarskému modelu v této věci. Zástupci EP a Komise se zde shodli na nutnosti omezit manévrovací postoj Rady (resp. členských států) a konečně zavést celoevropský systém zpoplatnění silnic formou elektronického mýtného, částečně i s inspirací ve švýcarském modelu.

Pozadí

V současné EU uplatňuje elektronické (výkonové) mýtné pouze Rakousko a Německo. Každá země však používá jiné technické řešení a jiný výpočet sumy za průjezd zpoplatněnými úseky. Odlišné jsou i kategorie vozidel a silnic, na něž se zpoplatnění vztahuje.

Tandem EP a Komise chce dosáhnout nejprve toho, aby se v celé EU postupně přešlo na tzv. satelitní elektronické mýtné (po německém vzoru) a později aby došlo i k harmonizaci výpočtu jeho výše. Právě v otázce „internalizace externích nákladů silniční dopravy“ má Švýcarsko dostatek zkušeností. Pokud se podle EP a Komise ponechá prostor aktivitě jednotlivých členských států, je možné, že separátní výkonové zpoplatnění silnic bude mít negativní efekt na zachování volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu.

Z hlediska evropských institucí jde o relativně zásadní posun v tom smyslu, že dosud byly kroky členských států v této oblasti limitovány pouze doporučeními, zatímco nyní EP a Komise usilují o vytvoření normy, jíž se budou muset členské státy řídit.

Švýcarský model

Tzv. švýcarský model elektronického mýtného je propracovaný především co do způsobu výpočtu reálných nákladů silniční dopravy, které se pak promítají do výsledného poplatku za využívání silnice. Systém je využíván od roku 2001 a za relevantní kritéria považuje váhu vozidla, množství emisí a vzdálenost ujetou na zpoplatněné komunikaci. Většina výnosů je využívána na reinvestice do silniční infrastruktury. Jeho nevýhodou je vysoká cena mýtného dosahující až pětinašobku mýtného např. v Německu.

Sporné body

Principiálně obhajitelná myšlenka na jednotný evropský systém elektronického mýtného naráží na realitu zcela odlišných současných způsobů zpoplatnění v jednotlivých členských státech a na rozdílnou kvalitu jejich silnic.

I kdyby se podařilo zavést v celé EU jednotné technické řešení mýtného, lze očekávat neshody stran vozidel a silnic, které zpoplatnit, a stran využití vybraných prostředků (nehledě na fakt, že by nejspíše nebylo jednoduše možné zavést jednotnou výši sazby za ujetý kilometr).

Aktivita EU by se měla omezit na rámcové vymezení základních parametrů výkonového mýta, jednotlivosti včetně využití získaných peněz by měly být ponechány v kompetenci členských států.

Další vývoj

Dosavadní diskuse na úrovni EU tomu i víceméně nasvědčuje. Je však potřeba mít na paměti, že konkrétní legislativní norma ještě nebyla finalizována (resp. je předmětem legislativního procesu) a že tandem EP a Komise se stále častěji prezentuje jako zastávce skutečně celoevropského řešení, vzdor Radě, která je opačného názoru.

Naposledy se to zatím projevilo při zasedání výboru EP pro dopravu 11. října. Sami poslanci ale uznali, že pokud jejich pozměňovací návrhy budou od návrhů Rady příliš odlišné, neexistuje ve výsledku šance na přijetí žádné normy.

Televize bez hranic

Komise 22. září vnesla světlo do očekávané revize tzv. směrnice o televizi bez hranic. Navzdory očekáváním se odpovědná komisařka Viviane Reding nepostavila za podrobnější a preskriptivnější normu. Naopak požaduje méně regulace, zvláště pak v oblasti nových online služeb, které do rámce směrnice paradoxně spadají také.

Legislativní pozadí

EP 5. září přijal zprávu, že stávající směrnice o televizi bez hranic z roku 1989 zdaleka neodpovídá dnešním požadavkům a je potřeba ji revidovat tak, aby byl zachován tzv. evropský audiovizuální model.

Původně se očekávalo, že Komise bude podobně jako v dalších případech postupovat v souladu s názorem EP a rozšíří a zpřísní inkriminovanou směrnici. Podle prohlášení komisařky Viviane Reding se však zdá, že Komise bude zastávat opačný postoj.

Obsah komisařčina vystoupení

Komisařka se na konferenci v Liverpoolu vyslovila pro minimální regulaci online služeb. Podpořila tak názor organizace Evropští operátoři telekomunikačních sítí (ETNO), kteří se zasazují o minimální regulaci internetu, nota bene ve jménu abstraktního evropského audiovizuálního modelu a kulturní diversity/identity.

Reding rozlišila mezi tzv. lineárními a nelineárními službami, přičemž právě internetové služby patří do druhé kategorie (o jejich konkrétním „složení“ rozhoduje velkou měrou uživatel sám) a nemají (a principiálně ani nemohou) podléhat kvótní restrikci. Komisařka tím zároveň nepřímou odkázala na iniciativu Komise týkající se snížení byrokratické zátěže podnikatelů v EU.

Další vývoj

ETNO projev komisařky přivítala. Zároveň dodala, že pokud už naplňovat evropský audiovizuální model s předepsaným podílem evropské produkce, pak raději používat stávající nástroje (Media 2007, eContent Plus) namísto nové regulace.

Liverpoolská konference byla poslední z řady kroků Komise před předložením finálního návrhu revize směrnice o televizi bez hranic. Komise jej plánuje zveřejnit ještě do konce roku 2005.

První signály ukazují, že naplnění minimalistické komisařčiny vize bude obtížné. Směrnice byla revidována už jednou v roce 1997 a už tehdy vzbuzoval legislativní proces četné kontroverze, jež lze čekat i nyní. Ostatně vedle ETNO už vydali stanovisko i zástupci filmového průmyslu, kteří se naopak staví za mnohem přísnější regulaci, než existuje v současnosti.

Zrušení „lokační klauzule“ při prodeji automobilů

Komise k 1. říjnu zrušila možnost výrobců automobilů určovat distributorům teritorium, na němž mohou prodávat jejich produkty. Důsledkem zrušení tzv. „lokační klauzule“ (location clause) by podle Komise mělo být nastartování skutečné konkurence na celoevropském trhu s automobily a potažmo snížení cen automobilů.

Legislativní pozadí

Zrušení „lokační klauzule“ je posledním a závěrečným krokem Komise učiněným v otázce narovnání tržních vztahů v oblasti prodeje automobilů od roku 2002. Výrobci automobilů dosud měli blokovou výjimku z článku 81 Smlouvy o založení ES, který zakazuje uplatňování restriktivních obchodních praktik.

Nyní budou mít distributoři automobilů možnost otevírat své pobočky bez ohledu na nařízení ze strany výrobců, tedy typicky i mimo vlastní domovské země. Podle Komise bude docházet ke vzniku prodejen, kde bude možné koupit automobily více značek, a to i v oblastech, které nyní nejsou považovány za atraktivní.

Reakce aktérů

Komise přikládá zrušení „lokační klauzule“ velký význam. Navzdory tomu se už ale objevily prohlášení spotřebitelských organizací (např. BEUC), které tvrdí, že jde sice o krok správným směrem, ale prakticky bez jakýchkoli očekávaných pozitivních efektů.

BEUC je toho názoru, že zrušení klauzule automaticky nepovede ke konvergenci cen v jednotlivých členských státech. Komise kontruje tím, že postupná liberalizace trhu s automobily už sblížení cen automobilů přinesla. O konkrétní cenové hladině se však nezmiňuje.

Další vývoj

Uvedený krok Komise nelze než kvitovat, protože má potenciál vést ke „ztržnění“ poměrů na poli prodeje automobilů. Na jeho konkrétní dopad si budeme muset ještě počkat.

Lze pouze litovat, že na evropské úrovni jde spíše o výjimku než o pravidlo.

1.4 RADA

1.4.1 Coreper

Návrh směrnice o energetické účinnosti a službách

Rada 23. září jednomyslně přijala společný postoj k návrhu směrnice o energetické účinnosti a službách. Postavila se jím proti EP, který své stanovisko prezentoval 7. června, a Komisi. Obě instituce požadují ambicióznější (závazné a přísnější) cíle, zvláště pak pro veřejný sektor.

Legislativní pozadí

Předmětem návrhu je zvyšování energetické účinnosti a snižování spotřeby energie o předepsaná procenta ročně, a to v celoevropském kontextu. Na základě zpráv Komise a EP může EU jako celek ušetřit až 30% využívaných energií.

Existuje přitom obava, že neimplementace návrhu povede v Evropě k problémům s jejich dodávkami.

Sporné body

Komise původně usilovala o snížení spotřeby o 1 procentní bod ročně. EP v červnu navrhl přísnější režim: 3% v letech 2006–2009, 4% v letech 2009–2012 a 4,5% v letech 2012–2015. Ve výsledku tedy 11,5 procentního bodu oproti stávajícímu stavu. Veřejný sektor by měl podle Komise i EP jít příkladem.

Jednotlivé členské státy by si měly vytyčit národní plány, které by odpovídaly jejich aktuální situaci s tím, že unijní závazky by byly minimálními standardy, jichž by měli dosáhnout všichni. Současně by měla být spuštěna informační kampaň, která by měla vést k menší spotřebě energií.

Další vývoj

Zatímco výsledek prvního parlamentního čtení téměř okamžitě přivítali především výrobci izolačních materiálů a nízkoenergetické osvětlovací techniky, společný postoj Rady prozatím žádné reakce nevyvolal. Dá se ale čekat, že v dalším parlamentním čtení budou poslanci usilovat s podporou Komise o přehlasování společného postoje Rady.

Obecně nicméně panuje obava, že navrhovaná norma je další z řady zbytečných byrokratických opatření, jež působí proti principům volného pohybu energií na jednotném trhu, který nejenže zatím plně neexistuje, ale může být dalšími opatřeními už v počátcích zcela potlačen. Je přitom pozoruhodné, že návrh nebyl Komisí včleněn mezi ty, které mají potenciál výrazně narušit konkurenceschopnost EU na globálním trhu.

1.4.2 Competitiveness Council (Rada pro hospodářskou soutěž)

Plán zlepšení evropské regulace a Iniciativa na snížení byrokratické zátěže

Na zasedání Rady pro hospodářskou soutěž 11. října představil místopředseda Komise a současný komisař pro hospodářskou soutěž Günter Verheugen ministrům jednotlivých členských zemí plán, iniciovaný původně předsedou Komise Barrosem na zestihnutí evropské legislativy v této oblasti.

Obsah iniciativy

Aplikace Barrosova plánu, tak jak byla Verheugenem prezentována 27. září též v EP, by měla znamenat stažení až 70 nadbytečných, zastaralých či sporných (v tom smyslu, že důsledky jejich přijetí vyžadují hlubší zkoumání v podobě podrobnějších makroekonomických analýz) legislativních návrhů z rozhodovacího procesu. V průběhu roku bylo prozkoumáno na 200 nových/aktuálních legislativních návrhů, z nichž bylo samotnými komisaři 68 (původně 72) označeno za „absurdní“. Předseda Barroso také prohlásil, že je potřeba snížit počet legislativních návrhů zhruba na sto ročně (nyní asi 400 ročně) a zaměřit se na priority tak, aby Komise znovu získala důvěru evropských občanů.

Pozadí iniciativy

Cílem iniciativy je snížit byrokratickou zátěž a usnadnit tak rozvoj podnikání v EU coby jeden z klíčů tzv. lisabonské strategie. Za nadbytečné byly označeny především návrhy z oblasti ochrany životního prostředí, zdraví a spotřebitele. Většina takto určených návrhů přitom nebyla doprovázena studií o dopadech jejich potenciální implementace. Z legislativního procesu byl také stažen návrh na celoevropský zákaz jízdy kamionů o víkendech a svátcích (nyní v různých podobách platí ve 14 zemích EU včetně ČR) či část tzv. směrnice o slunci (o optické radiaci zdroji přírodního záření). José Barroso dodal, že současný „široký záběr“ Komise znemožňuje přípravu skutečně kvalitních návrhů. Je proto potřeba jej omezit na skutečné priority, zvláště pak na Lisabonskou agendu, management přírodních zdrojů a zvyšování vnitřní bezpečnosti. Günter Verheugen to komentoval slovy, že je třeba změnit vnímání EU coby „byrokratického monstra“.

Další vývoj

Iniciativa Komise byla původně přivítána především liberální frakcí a frakcí EPP-ED v EP. Jejich představitelé ocenili „praktický rozměr“ Barrosova a Verheugenova kroku – záležitost v legislativním procesu takřka nevídanou.

Bude velmi zajímavé sledovat, zda bude iniciativa dotazena do konce, popř. rozšířena i na stávající legislativu, nebo zda podobně jako dřívější kroky podobného charakteru (např. loňské tzv. zjednodušování evropských norem) vyšumí do ztracena. Komisař Verheugen už na říjnovém jednání Rady oznámil, že připravuje ve jménu „lepší regulace“ další plán, který by již měl znamenat i určité zásahy do již existujících regulačních pravidel, která se týkají především provozu motorových vozidel a nakládání s odpady. Měl by jej zveřejnit ještě v říjnu 2005 a Rada pro hospodářskou soutěž by se jím měla zabývat na dalším zasedání 28. – 29. listopadu.

Hodnocení možného praktického dopadu

Plán určitého, alespoň minimálního „pročištění“ evropského legislativního prostředí, sice nesnižuje současnou úroveň regulačních pravidel svazujících hospodářský život v EU, ale má přispět k tomu, aby regulační legislativa v blízké budoucnosti nenarůstala geometrickou řadou a má odstranit nejnesmyslnější návrhy, které se již do rozhodovacího procesu dostaly (např. již zmíněná směrnice o ochraně pracovníků proti slunečnímu záření).

Podle pozdějších projevů některých představitelů Komise se však zdá, že ambiciózní iniciativa bude spíše dalším z řady „slohových cvičení“. Sám Verheugen při slyšení ve výboru pro vnitřní trh v EP poznamenal, že zatím jen proběhla tzv. diskusní fáze – a ve fázích dalších se může ukázat, že některé z norem EU skutečně potřebuje, byť v precizované podobě. Iniciativa podle něj navíc nesmí ohrozit stávající stupeň evropské integrace.

Reakce aktérů – EP a lobby

Poslanci EP zastoupení ve výboru pro vnitřní trh (a později i v plénu) zaujali k Verheugenovu projevu nakonec spíše skeptický postoj. Obvinili Komisi z nedostatečné přípravy legislativních návrhů, což potažmo vede k tomu, že je nezbytné je doplnit řadou pozměňovacích návrhů, které výslednou normu znepřehledňují. Myšlenku snížit byrokratickou zátěž však poslanci rámcově podpořili.

Socialisté nicméně poznamenali, že hledí spíše na kvalitu, ne na kvantitu návrhů, a považují za nepřipustné, aby Komise bez konzultace s EP stahovala návrhy z projednávání (ze smluv jí ale žádná povinnost konzultace EP neplyne).

Sociální partneři Verheugenův projev jako takový nehodnotili, postavili se však za právní jistotu a řádnou implementaci dosud přijatých norem. Právě vymahatelnost je podle nich nejčastější obtíž evropských norem. Pokud by byly řádně implemen-

továny stávající předpisy, velká část z těch, které se nyní připravují, by nebyla potřeba.

Odbory zaujaly méně smířlivý postoj a iniciativu Komise označili za špatnou, protože údajně vylučuje z efektivního jednání nejen je, ale i EP, protože právě a jen Komise má právo „nést“ legislativní návrh celým rozhodovacím procesem a může jej kdykoliv bez konzultace s kýmkoliv stáhnout.

Navíc celá iniciativa je podle odborů v konfliktu se záměrem Komise vést seriózní debatu o budoucnosti tzv. evropského sociálního modelu.

Reakce členských států

Reakce zástupců jednotlivých členských států v Radě na plán zeštíhlení evropské legislativy do budoucna odrážely poměrně přesně pozici, jakou jednotlivé země již delší dobu zaujímají v rámci integračního procesu: malé státy s liberálnější orientovanou politikou (Nizozemí, Lucembursko) zaujaly k plánu souhlasný postoj. Největší námitky naopak pocházejí ze strany Francie.

Francie se postavila velmi striktně zejména proti stažení směrnic regulujících označování potravin, společnosti veřejně prospěšného zájmu, pravidla zaměstnávání sezónních pracovníků a provoz těžkých vozidel ve víkendovém období.

Barrosovu a Verheugenovu iniciativu lze objektivně a obecně hodnotit jako krok správným směrem, který poukazuje na nejpalčivější nešvary prakticky ničím (krom primárního práva, které určuje mantinely kde a jak tak lze činit) neomezené regulace, k níž v EU nejen v oblasti volného trhu dochází. Výsledky jsou však prozatím velice skromné, vše je v počátcích a již zmíněné námitky některých aktérů nasvědčují, že předseda Komise se svými často osamocenými, i když občas smysluplnými iniciativami, ještě nebude mít lehkou pozici.

REACH

Návrh Nařízení ohledně registrace, evaluace a autorizace chemikálií (REACH) vstupuje na podzim 2005 do klíčové fáze rozhodovacího procesu.

Legislativní pozadí

Vzhledem ke komplexnosti tematiky, která se dotýká oblastí průmyslové výroby, životního prostředí, ochrany spotřebitele i hospodářské soutěže, je návrh paralelně projednáván z různých hledisek v několika oborových radách ministrů. Na zasedání 11. října o něm jednala Rada pro hospodářskou soutěž (první čtení v Radě pro hospodářskou soutěž se

uskuteční 27. listopadu), 17. října bude projednáván v rámci Rady pro životní prostředí. Současně vstoupí na listopadovém plenárním zasedání EP do prvního čtení. Projednávání REACH na Radě pro hospodářskou soutěž konstatovalo, že návrh předkládaný Velkou Británií coby předsednickou zemí představuje dobrou bázi pro konsensus, přesto se i jednotlivé členské státy nedokáží shodnout na řadě praktických detailů, které legislativní balík obsahuje (Francie, Irsko, Španělsko a Nizozemí např. vyjádřily znepokojení nad tím, jakým způsobem bude uchováván systém sdílení důvěrných dat týkajících se zaregistrovaných a autorizovaných chemikálií). Přesto lze na listopadovém zasedání Rady očekávat spíše konsensus a méně rozporů, než kolik přineslo projednávání REACH v Radě pro životní prostředí či v některých výborech EP.

REACH představuje ve skutečnosti celý balík legislativních návrhů, což má za následek nejen kontroverznost a obtížnost jeho prosazování, ale hrozí přitom také častá slabina prosazování legislativy v „balíkové“ podobě – jejím záměrem totiž nezřídka bývá prosadit spolu s návrhy, jejichž dopad by byl v dané oblasti z různých hledisek spíše pozitivní, také mnohem spornější opatření.

Obsah a sporné body nové legislativy

Návrh provází řada kontroverzí, jeho projednávání v evropských institucích bylo v první polovině roku 2005 odloženo z důvodů potřeby vypracování dalších expertíz, které měly odhalit ekonomické dopady implementace přísných pravidel regulace trhu s chemikáliemi i dopady ekologické a dopady na ochranu spotřebitele toho, pokud by návrh naopak schválen nebyl a byla zachována stávající situace v oblasti produkce, autorizace, distribuce a obchodování s chemikáliemi. Debata spíše než mezi zástupci jednotlivých členských zemí a politických sil v rámci evropských institucí probíhá mezi reprezentanty nejmocnějších lobbyistických organizací (zástupců průmyslu a výrobců chemikálií sdružených v organizacích UNICE, CEFIC, UEAPME, Eurochambres a Eurocommerce na jedné straně a ekologických sdružení na straně druhé).

To dokládá i výsledek hlasování o REACH ve výboru EP pro životní prostředí. Zatímco balík relativně bez problémů přijaly Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (IMCO) a Výbor pro průmysl a výzkum (ITRE), které nejsou součástí struktury EP, ale jde o expertní výbory fungující při Komisi, výbor pro životní prostředí EP do něj vložil několik pozměňovacích návrhů, proti nimž se ohradili zástupci lobby výrobců.

Kritika lobby producentů

Kritizovali především některé byrokratizující, komplikující a ve výsledku nákladné (i finančně) principy: Princip jedna substance = jedna registrace, tedy princip, dle něhož je de facto nutné žádat o registraci pro každý jednotlivý druh chemikálie, či pozměňující návrh o povinném obnovení autorizace k výrobě každých 5 let, který podle nich značně omezuje dynamiku a svobodu chemické produkce a nijak významně nepřispívá ke globálnímu zlepšení zdraví populace a životního prostředí, které jsou prezentovány coby důvody nezbytnosti nové legislativy.

Eurochambres kritizovaly především to, že příliš byrokratická opatření REACH (povinné doprovodné zprávy o bezpečnosti chemikálií, u nichž množství, s nímž je nakládáno, překračuje 1 t) uvalí neadekvátní zátěž na malé a střední podniky. Podle Eurocommerce REACH zasahuje citlivě především firmy zabývající se distribucí a přepravou surovin na výrobu chemikálií, méně již režim výsledných chemických produktů. Kontroverze obklopující REACH tak lze považovat za velmi dobrou ilustraci projevu vlivu nadnárodní lobby (veřejnosti často málo viditelného) na vytváření praktické politiky na evropské úrovni i limitů tohoto vlivu v jednotlivých evropských institucích.

Kritika lobby ekologické

Právě v době projednávání návrhu v Radě pro hospodářskou soutěž byla jako součást tohoto „boje lobbyistů“ zveřejněna expertíza WWF, reprezentující názor ekologů a vycházející z průzkumu zdravotního stavu 13 rodin náhodně vybraných vždy ve 12 členských státech EU (průzkumu se zúčastnily ze starších členů Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Švédsko a Lucembursko, z nových pak Maďarsko, Lotyšsko a Polsko). Průzkum odhalil, že bez ohledu na to, ze které země zkoumaná populace pocházela, nachází se v těle každého člena rodiny přibližně 18 cizorodých látek v různých koncentracích, které se do těla dostávají konzumací a užíváním běžného spotřebního zboží.

Zjištěné hodnoty 73 životu nebezpečných chemických látek, na jejichž přítomnost v těle se průzkum zaměřoval, se nelišily ani tolik v závislosti na zemi původu osob, u nichž byly prováděny pokusné odběry krve, rozdílly byly spíše mezigenerační. Nejvyšší koncentrace těchto látek byly zjištěny v organismu nejstarších osob, (tedy u generace narozené v první polovině 20. stol.). Toto zjištění by poměrně logicky odpovídalo i laikovi známé skutečnosti o tom, že většina chemických látek cizorodého pů-

vodu se v lidském těle v průběhu života kumuluje. Překvapivé však bylo zjištění, že nejmladší generace (osoby narozené během 70. a 80. let) má v těle vyšší koncentrace chemikálií než generace jejich matek ve věku okolo 50 let. Některé z chemikálií používaných běžně teprve v posledních letech (preparáty s vysokým obsahem fluoru a jiných halogenů) byly přitom objeveny ve vysokých koncentracích v krvi dětí, zatímco u střední generace byla poměrně očekávaně zjištěna vyšší koncentrace nyní již zakázaných chemikálií typu DDT či polychlorovaných bifenilů. Zpráva WWF má jasné poslání: alarmovat evropské instituce a veřejnost v době, kdy z jejího hlediska vykonává evropská lobby velkých producentů chemikálií (sdružených majoritně v UNICE) úspěšné tažení proti velkému regulačnímu projektu REACH. Zpráva však současně konstatuje, že průniku nebezpečných látek do zboží běžné spotřeby zřejmě nelze v současnosti adekvátně a beze zbytku bránit bez úplného zákazu, který je nerealizovatelný.

Obecné hodnocení významu REACH

Je otázkou do jaké míry by legislativní program REACH mohl pozitivně ovlivnit skutečnosti vyplývající z toho, do jakého stádia technologického pokroku lidstvo dospělo, což se odráží mimo jiné v tom, že se lidský organismus setkává s množstvím zdraví nebezpečných látek nejen ve spotřebním zboží, ale prakticky v celém vnějším prostředí. Ekologické organizace představují REACH jako cestu k efektivní kontrole nebezpečných chemikálií, ve své postatě se však jedná spíše o projekt nesoucí s sebou především nárůst byrokracie, byrokratické kontroly a schopný spíše deformovat volnou soutěž na trhu s chemikáliemi ve prospěch některých výrobců, než přispět ke globálnímu zlepšení životního prostředí člověka. Přestože tedy chemický průmysl představuje citlivé a kontrolu beze sporu vyžadující odvětví, nelze možný pozitivní význam programu v podobě, v jaké je navrhován, přeceňovat, zvláště, je-li mu ze strany některých ekologických aktivistů, jež cituje WWF na svých internetových stránkách, připisován bez velké znalosti podrobností návrhu až ideologický význam.

1.4.3 EcoFin**Směrnice o požadavcích stran minimálního objemu bankovního kapitálu pro poskytování finančních služeb**

Jednání EcoFin 11. října mělo na pořadu dne diskusi o důležité, i když vysoce technické legislativě v oblasti finančních služeb. V rámci jednání o Zelené knize týkající se politiky EU

v oblasti finančních služeb pro roky 2005-2010 jednala Rada ministrů financí o implementaci pravidel dohody Basilej II, která stanovuje minimální výši a požadavky na kapitálové rezervy bank, které mají chránit klienta (ať již strádatele či v případě půjček) před neočekávaným bankrotem dané finanční instituce.

Legislativní pozadí

Dohoda o směrnici týkající se požadavků na kapitálové rezervy bank bývá prezentována jako případ poměrně vzácné shody a dobré spolupráce všech klíčových institucí EU, Komise, Rady i EP. Nebylo tomu tak vždy, EP původní směrnici o požadavcích ohledně bankovního kapitálu z roku 2004 zamítl z důvodu pobouření nad tím, že se Komise a Rada pokusily podstatné části legislativy prosadit prostřednictvím zjednodušené procedury přijímání legislativy v rámci výborů tzv. komitologie, která de facto vyřazuje z rozhodovacího procesu EP. Teprve úprava systému komitologie, která pro tento případ přiznala EP právo revidovat rozhodnutí již učiněná Komisí, získala EP na stranu nového návrhu směrnice o bankovním kapitálu. Relativně hladký průběh prosazování směrnice zajistil poté i konsensus jednotlivých členských zemí.

Význam směrnice v širším kontextu liberalizace trhu s finančními službami

Směrnice by přitom měla být počátkem celosvětové implementace pravidel Basilejské dohody II, která je výsledkem širšího konsensu na potřebě chránit kapitál firem vložený do bankovních institucí a finančních ústavů, překračujícího hranice EU (prostřednictvím MMF jsou zaangažovány i Kanada, Japonsko či USA). Podstatou relativně komplexních technických pravidel směrnice je ve zjednodušující podobě požadavek na to, aby finanční instituce držely určitý minimální kapitál, kterým se mohou zaručit za investici a předejít tak vlastnímu vyčerpání a krachu v případě špatně zainvestovaných peněz klientů. Implementace pravidel na minimální objem bankovního kapitálu tak chrání především klienty, kteří do bank úspory vkládají. V případě Basilejské úmluvy II (jedná se o revizi 1. basilejské úmluvy z roku 1988) jde navíc o stanovení rámce, nikoli striktních pravidel, který by měl členských státům a právním systémům poskytovat dostatečnou flexibilitu, která je sice nutí v tomto smyslu ke stanovení regulačních pravidel vůči bankovnímu sektoru, nestanovuje však zcela striktní a přesné parametry a detaily. Má propojovat v zájmu zajištění stability finančních trhů 3 pilíře: kontrolu rizika, monitoring bankovních rezerv a finančních trhů.

Směrnice implementující Basilej II v rámci EU obsahuje navíc velmi důležitou normu, dle níž bankovní a úvěrové instituce, kterým bylo na základě splnění požadavků basilejské úmluvy povoleno provádění finančních a bankovních služeb na území mateřského státu, mohou tuto svoji činnost provádět na celém území a operovat v oblasti poskytování finančních služeb v celé oblasti EU, nutnou koordinaci má zajišťovat „národní dohled“ v podobě centrální banky daných členských států.

Akční plán o finančních službách

Význam směrnice je nutno chápat v širším kontextu, je totiž součástí většího balíku legislativy s názvem Akční plán o finančních službách, který by se měl dotýkat nejdůležitějších problémů spojených s otázkou skutečného dobudování volného trhu s finančními službami. EU se stávala v rámci studií vydávaných mezinárodními finančními institucemi (Světová banka, MMF, OECD) často předmětem kritiky za to, že její pozice v globální ekonomice je narušována mimo jiné i tím, že občané jejích členských zemí nemají stále zcela adekvátní příležitost těžit z výhod jednotného trhu a jednotných pravidel poskytování finančních služeb (možnost přeshraničního poskytování bankovních služeb veškerého druhu, možnost využívání služeb hypotečních bank na celém území EU, maximální rozšíření možností bezhotovostního platebního styku v rámci celé EU apod.). Přijetí všech částí Akčního plánu o finančních službách bude ještě komplikovanou záležitostí (stále např. není vyřešena otázka přetrvávajících překážek v oblasti přeshraničního poskytování hypoték či služeb stavebních spořitelén). Lze však považovat za potěšující správu, že v situaci, kdy nedostatek konsensu a ochoty některých členských států stále blokuje dobudování důležitých oblastí volného trhu se službami (viz případ Bolkesteinovy směrnice na jaře 2005, která měla dle principu originality též napomoci dobudování volného trhu s veškerými službami, zjednodušeně řečeno na základě toho, že splnění podmínek pro jejich poskytování v mateřském státě bude znamenat přímou povolenku pro jejich poskytování na celém území EU) daří se částečně postupovat v oblasti finančních služeb.

1.4.4 Transport, Telecom and Energy Council (Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku)

6. října se uskutečnilo řádné zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku. Výstupem jednání bylo přijetí jediného do-

kumentu: obecných směrů k návrhu nařízení o právech cestujících se sníženou mobilitou při používání letecké dopravy. Ostatní položky byly bez konkrétních závěrů pouze diskutovány, popř. o nich referoval zástupce Komise. Týká se to především otázky liberalizace osobní železniční dopravy či liberalizace veřejné dopravy obecně.

Oba návrhy se ukázaly jako kontroverzní a budou znovu projednávány nejdříve v prosinci. Rada se neshodla v otázce jejich konkrétních parametrů a případného začlenění kabotáže do celé problematiky. Francie se krom toho pokusila znovu oživit záležitost aplikace celoevropské spotřební daně na naftu využívanou ke služebním/komerčním účelům.

Návrh nařízení o právech cestujících se sníženou mobilitou při používání letecké dopravy

K návrhu nařízení o právech cestujících se sníženou mobilitou při používání letecké dopravy, jenž byl Komisí předložen letos v únoru, se Rada vyjádřila pouze v podobě obecných směrů; dosud nepřijala společný postoj. Návrh usiluje o zamezení diskriminace cestujících s handicapem a má jim poskytnout právo na potřebnou asistenci ze strany leteckých společností.

Návrhy britského předsednictví

Britské předsednictví navrhlo omezit na minimum případy, kdy není možné postižené cestující vzít do letadla (např. z důvodu velikosti stroje). Dále se postavilo za povinnost provozovatelů letišť (s minimálním počtem 150 tis. cestujících ročně) poskytnout cestujícím nezbytný standard, i za cenu, že letecké společnosti budou letišťům na speciální asistenční služby podle stanoveného klíče připlácet.

Další vývoj

Přestože se dané návrhy nesetkaly ze strany Rady s téměř žádným odporem, jde o záležitosti, které podobně jako další aktuální kroky (především ze strany Komise a EP) zatíží leteckou dopravu další regulací.

Není otázkou, zda danou věc řešit na evropské úrovni, ale zda ji řešit vůbec. Výsledná norma se totiž může poměrně snadno obrátit proti těm, pro něž je zamýšlena. Navíc lze očekávat zvýšení ceny letenek, protože opatření se má projevit plošně.

EP se danou otázkou zabýval na zasedání výboru pro dopravu 11. října. Jeho závěry nebyly v době přípravy monitoringu známy. Pokud však EP návrhy Rady podpoří, je možné, že norma vstoupí v platnost relativně brzy, protože nebude nutné provádět dvojí čtení v obou spolurozhodujících institucích.

Otázka celoevropské spotřební daně na naftu

Francie na zasedání Rady s ohledem na rostoucí ceny benzínu navrhla zavést celoevropskou spotřební daň na naftu využívanou ke služebním/komerčním účelům.

Legislativní pozadí

Návrh už na úrovni EU jednou figuroval, ale Komise jej v rámci iniciativy směřující k „lepší regulaci“ stáhla z projednávání. Projevila však ochotu jej znovu předložit.

Francii s Komisí podpořilo otevřeně už jen Španělsko a Itálie.

Obsah návrhu

Navrhovaná norma by měla na progresivní bázi zavést zdanění veškeré nafty využívané ke služebním/komerčním účelům. Francie dále navrhla zavedení povinné klauzule do kontraktů o veřejné dopravě, jež by umožnila zvyšovat ceny v závislosti na vývoji cen ropy.

Další vývoj

Komise vzala francouzský návrh na vědomí. Prozatím není jasné, jaký bude její další postup. Některé zdroje hovoří o předložení legislativního návrhu na začátku roku 2006.

Iniciativu Francie je však potřeba hodnotit jako neadekvátní. Její základ tkví v další regulaci dopravy. Žádní další aktéři (krom zmíněných) se k ní však dosud nevyjádřili.

II. ČÁST – PŘÍLOHA

AKTUÁLNÍ PROBLÉMOVÉ OBLASTI SPJATÉ S PŘÍPRAVOU LEGISLATIVY

2.1 BUDOUCNOST EU

„Plán D“ komisařky Wallströmové

Místopředsedkyně Komise a komisařka pro meziinstitucionální komunikaci Margot Wallströmová zveřejnila 13. října dokument nazvaný „Plán D pro demokracii, dialog a debatu“. Byl zveřejněn formou sdělení či komuniké, tedy jako dokument nezávazného, doporučujícího charakteru.

Obsah a význam „Plánu D“

Jeho hlavní náplní je volání po organizaci série debat o budoucnosti evropské integrace na národní i evropské úrovni, Wallströmová přitom zdůraznila, že ambicí „Plánu D“ není znovuoživení „spící“ euroústavy.

Poměrně realisticky přitom podotkla, že pokusy o „ústavní inženýrství“ by ve stávající situaci nebyly nejlepší cestou. Připojila se tak částečně k zářijovému prohlášení předsedy Komise Barrosa, který de facto ještě přímějším způsobem naznačil, že ožívování zamítnutého dokumentu nepovažuje za smysluplné. Tato prohlášení zaznívají v poslední době právě od představitelů Komise, zatímco hlasy o tom, že euroústava „stále žije“, slyšíme především od zástupců EP (např. předseda frakce EPP-ED Poettering či někteří členové výboru EP pro ústavní otázky, kteří se v září vyslovili pro opakování hlasování o euroústavě v roce 2009). Proústavní hlasy z EP jsou většinou provázeny voláním po tom, aby se právě EP stal ohniskem debat o budoucnosti EU.

Vyvrcholením dialogu, o němž hovoří „Plán D“ má být konference nazvaná „Evropský den“. Dle komuniké by se jí měli zúčastnit zástupci členských států, národních parlamentů, EP a nevládních organizací.

Konference by se měla uskutečnit v květnu 2006 a měla by podle komisařky Wallströmové představovat jakési zhodnocení „období reflexe“, k němuž Komise vyzvala v červnu 2005 jednotlivé členské státy a evropské instituce pod vlivem odmítavého výsledku holandského a francouzského referenda o euroústavě a pod vlivem patové situace, do níž se

dostalo projednávání finanční perspektivy pro roky 2007-2013 na červnové Evropské radě. Zajímavou informací přitom je, že jen na tuto aktivitu (zhodnocení debat o budoucnosti EU, které měly a mají probíhat podle představ Komise v jednotlivých členských státech, podpora komunikačních a informačních kampaní) požaduje komisařka Wallströmová pro rok 2006 částku 6 mld. euro.

Obsah navrhovaného dialogu o budoucnosti EU

Dialog na úrovni EU by dle komuniké měl probíhat paralelně a současně jakousi revizní či kontrolní formou vůči dialogu, který má probíhat v jednotlivých členských státech.

Dokument navrhuje zaměřit se na 3 klíčové oblasti: 1) ekonomický a sociální rozvoj Evropy (Lisabonská strategie, reformy za účelem zvýšení konkurenceschopnosti, nastartování ekonomického růstu a tvorby pracovních míst); 2) posilování „evropského citění občanů“ (zde má komisařka na mysli konkrétní dopady evropské legislativy na běžný život v podobě norem týkajících se ochrany spotřebitele, bezpečnosti potravin, ale též jednotné měny, nově se komunitarizujících oblastí justice a vnitra či otázek životního prostředí a problematiky klimatických změn); 3) „hranice Evropy a okolní svět“ (otázky rozšiřování, politiky sousedství, role EU v procesu globalizace, mobility osob či globálních environmentálních hrozeb). Wallströmová přitom zdůraznila, že EU nemůže být pouze ekonomickou entitou a že sociální koheze je od principu jednotného trhu neodmyslitelná.

Hodnocení možného praktického dopadu „Plánu D“

Je otázkou, k čemu tento dialog, k němuž komisařka Wallströmová vyzývá, bude dobrý, jaká bude jeho forma či závaznost případného výstupu.

Vzmemme-li v úvahu, že Konvent o budoucnosti Evropy, z něhož vzešel v roce 2003 návrh ústavní smlouvy, zasedal více než rok (od února 2002 do července 2003), není pravděpodobné, že současnou patovou situaci vyřeší svolání konference či celé série debat, k nimž dokument „Plán D“ v zájmu zvýšení frekvence dialogu v rámci evropských institucí i jed-

notlivých členských států vyzývá. Dokument prozatím hovoří o tom, že výstupem by měla být publikace shrnutí výsledků všech debat ze strany Komise, která má být vodítkem pro příští předsednickou zemi, Rakousko, při organizaci summitu Evropské rady v červnu 2006. K pochybnostem o tom, zda se představy komisařky Wallströmové o možnostech dialogu nepohybují mimo realitu ovšem ukazuje v dokumentu obsažené tvrzení o tom, že v řadě členských zemí již „živá debata“ o budoucnosti evropské integrace probíhá (komisařka ovšem vyzvala členské státy „k většímu úsilí“ a vyzdvihla především snahy Španělska a Irska). Komuniké zároveň konstatuje, že události poslední doby důvěru a zájem občanů o projekt evropské integrace spíše snižují. Lze souhlasit s tím, že je to škoda vzhledem k tomu, že evropské instituce již nyní rozhodují v řadě oblastí, které se bezprostředně dotýkají života v jednotlivých členských státech (zemědělství, standardy produktů a služeb, řada ekonomických a daňových otázek, nové rozsáhlé oblasti azylové politiky, justice a vnitra), ale umožňuje jim to též plíživě zasahovat do řady dalších oblastí, bez velkého povědomí veřejnosti.

O tom, že se EU neřídí i mnohými závazky, které si v oblasti komunikace s veřejností vytkla již před lety ovšem svědčí i jeden z bodů, na něž „Plán D“ upozorňuje: požaduje zpřístupnění rozhodování Rady veřejnosti.

Rozhodování o legislativě dosud probíhá v jedné z klíčových institucí EU za zavřenými dveřmi, jejich zpřístupnění veřejnosti bylo považováno za jeden z potenciálních pozitivních bodů euroústavy. Málo se ví o tom, že ke zpřístupnění jednání Rady se EU zavázala i bez euroústavy, již v roce 2002 na summitu v Seville. Dodnes tento závazek naplněn nebyl. Je proto legitimní otázkou, co znevěrohodňuje EU v očích veřejnosti více, zda kritické poukazy na reálnou politickou a legislativní praxi institucí i EU jako takové, nebo samotná skutečnost, že téměř každý relativní pokus o změnu končí v podobě vágního prohlášení, vyžadujícího vynaložení finančních prostředků neznámo kam, a plánů, které ve výsledku nejsou naplňovány ani v těch relativně nejprostších bodech.

„Plán D“ a jeho návrhy (např. zvýšení frekvence návštěv komisařů v členských zemích, zřízení Evropského kulatého stolu o demokracii či Evropského občanského panelu k debatám o budoucnosti EU, zpřístupnění budov a kanceláří Komise návštěvám z řad veřejnosti či zavedení nových funkcí „velvyslanců dobré vůle“ po vzoru OSN) tak nedává příliš mnoho nadějí, že by se mohl stát něčím více a že by mohl skutečně řešit nedostatek důvěry v integrační proces, zvýšit účast občanů ve volbách do EP apod.

Výzvou k zamyšlení může být zmiňovaný úmysl zaangažovat nevládní organizace v tomto navrhovaném dialogu o budoucnosti EU.

Je však otázkou, jakým organizacím občanského sektoru bude dána Komisí možnost podílet se na podobných aktivitách. Vlády některých členských států (ČR nevyjímaje) lze při pokusech o dialog na téma evropské integrace (jsou-li takové pokusy vůbec uskutečňovány) podezírat jednak ze znevěhodňování hlasů spíše euroskeptických či eurokritických, jednak z toho, že při výběrových řízeních v rámci komunikačních strategií často upřednostňují projekty, jejichž návratnost, efektivita či dokonce smysluplnost je v některých případech vysoce sporná („eurotramvaj“ či kalendáře „Vzhůru do Evropy!“ coby projekty vybrané v rámci výběrového řízení na program komunikační strategie s cílem zvýšit informovanost občanů o EU, které z iniciativy Úřadu vlády probíhalo na podzim 2005 a v němž se rozdělala nemalá částka 20 mil. Kč).

Iniciativa EP k posílení jeho pravomocí v rozhodovacím procesu

Jednou z často zdůrazňovaných změn, které měla přinést euroústava v podobě, v níž byla nyní „uložena ke spánku“ a která tedy s největší pravděpodobností nebude realizována, bylo posílení pravomocí EP spolurozhodovat o legislativních návrzích v řadě oblastí, v nichž EP nyní tuto pravomoc nemá.

Jednalo se např. o určování tržních řádů pro jednotlivé komodity v oblasti CAP, o řadu oblastí justice a vnitra či SZBP, kde nyní probíhá rozhodování o legislativě pomocí hlasování jednomyslností v Radě a pouhou konzultací či vyjádřením souhlasu EP, o otázky sociální politiky či o oblasti tzv. „doplňkových politik“ (kultura, vzdělání, veřejné zdraví apod.).

Obsah a význam iniciativy

EP nyní reaguje na skutečnost, že ke kýženému posílení spolurozhodovacích pravomocí pomocí primárního práva (tedy přijetím euroústavy) zřejmě v dohledné době nedorazí, snahou o posílení svého hlasu v rozhodovacím procesu i bez změny primárního práva. Svědčí o tom skutečnost, že parlamentní výbor pro ústavní otázky ustavil v říjnu 2005 zvláštní tým složený z členů EP pod vedením socialistického poslance Richarda Corbetta. Jeho úkolem má být vyjednávání s Radou, které má zajistit EP rovné rozhodovací podmínky při projednávání a hlasování o legislativních návrzích v systému tzv. komitologie.

Komitologie je systém stovek výborů existujících při Komisi a propojujících do určité míry Komisi

coby klíčový orgán vytvářející evropskou legislativu a Radu coby klíčový orgán schvalující legislativu. Vytvořil se v průběhu desetiletí fungování procesu evropské integrace (od 60. let) a tvoří jej výbory, jež mají nejen poradní, ale také důležitou rozhodovací funkci. Na Komisi je v některých oblastech (především v oblasti jednotného trhu) delegována výkonná pravomoc, může tedy rozhodovat o některých legislativních návrzích (např. prováděcích předpisech či některých nařízeních právě v oblasti CAP) sama, bez Rady, bez spolurozhodování či konzultace EP. Omezují ji pouze tzv. správní výbory, které mohou pozdržet platnost již vydaného rozhodnutí Komise a dát možnost Radě rozhodnutí znovu revidovat, a zejména tzv. řídicí výbory, jejichž prostřednictvím může Rada do určitých rozhodnutí Komise přímo zasáhnout a změnit jej. Komitologie tedy zjevně dává v oblasti delegovaných pravomocí v rámci jednotného trhu a komunitárních politik značný prostor Radě, aby omezovala pravomoci Komise, nedává jej však již Evropskému parlamentu. Celý systém navíc do značné míry znepráhledňuje a zamlžuje rozhodovací mechanismus v EU, je to de facto systém byrokratického rozhodování „za zavřenými dveřmi“, v tandemu Komise – Rada. Zvláštní tím, který ustavil výbor EP pro ústavní záležitosti má tuto situaci změnit a posílit při rozhodování v systému komitologie právě hlas EP.

Legislativní pozadí

Snaha EP posílit svoji úlohu při rozhodování o normách sekundárního práva v systému komitologie se dala do pohybu poté, co se Rada a EP dostaly do rozporu při rozhodování o nové legislativě, která měla přispět k liberalizaci společného trhu s finančními službami. EP nelibě nesl skutečnost, že řada dílčích norem v této oblasti byla rozhodována způsobem, který jej z tohoto procesu zcela vylučoval ve prospěch Rady. Podobně členy EP rozladilo, že jej Rada a Komise často obcházely v posledních letech např. při schvalování norem týkajících se životního prostředí, EP nebyl vůbec informován až o 50 legislativních návrzích, které tak „v tichosti“ prošly systémem výborů mezi Komisí a Radou, zcela bez povšimnutí EP.

Hodnocení možného praktického významu iniciativy

Komitologie a její pravidla jsou jedním z nejhmatatelnějších dokladů toho, jak ve skutečnosti často probíhá rozhodování o dílčí legislativě v institucích EU. Obrovské množství návrhů, které doslova „chrlí“ Komise v oblasti komunitárních politik (tedy politik, které jsou již nyní prakticky plně v rukou EU a členské státy mají jen pravomoc implementovat co nejlépe normy vzniklé v EU do svých právních ráďů – jednotný trh, celní unie, zemědělství), způsobuje, že

sama Komise se často snaží obejít zdlouhavou spolurozhodovací proceduru, v níž musí návrh schválit Rada i EP, a „protlačit“ co nejvíce částí legislativy jen systémem výborů. Euroústava tento problém příliš neřešila. Věnovala se rozšíření spolurozhodovací procedury na celé nové oblasti, komunitarizaci nových oblastí, tedy značnému rozšíření počtu oblastí, v nichž rozhodování o legislativě probíhá na nadnárodní úrovni (viz výše), nevěnovala již příliš mnoho pozornosti tomu, jak a do jaké míry demokraticky probíhá rozhodování o legislativě v oblastech, které jsou již komunitarizovány, zda je důsledně dodržována spolurozhodovací procedura a jak vylepšit systém komitologie tak, aby neobcházel EP.

Iniciativu výboru pro ústavní otázky lze hodnotit coby další důkaz toho, že euroústava v původním návrhu přehlížela velmi důležité problémy praktického významu integrace, problémy, kterých si nyní evropské instituce začínají více všimnout a snaží se je řešit i bez euroústavy. Skupina poslanců EP by chtěla prosadit to, aby v budoucnu měl EP v rámci řídicích výborů stejnou pravomoc jako Rada revidovat a pozměnit již učiněné rozhodnutí Komise.

Na to lze namítnout, že takový systém opět časově zbrzdí a znesnadní rychlost rozhodování v institucích EU při již zmíněném obrovském objemu navrhované legislativy. To je však jedna ze základních slabostí celého rozhodovacího systému v EU – efektivita a průhlednost celého procesu jdou často proti sobě. Příčinou je to, že již nyní agenda EU pohlcuje velké množství oblastí a Komise plodí často až nesmyslně podrobné a hlavně nové a nové návrhy regulačních úprav. Je otázkou, zda se tuto skutečnost, která je spíše velmi komplikovaným problémem změny celkové filosofie přebyrokratizovaného a již zkostnatělého systému, podaří změnit. Euroústava o žádné „racionalizaci“ procesu tvorby evropské legislativy nehovořila. Naopak, požadovala zvětšení pravomocí nadnárodních institucí v dalších a dalších oblastech. Racionalizace legislativního rozhodování lze zřejmě dosáhnout pouze v praxi (jak o tom svědčí např. snahy Barrosovy Komise o omezování nejnesmyslnějších a nadbytečných legislativních návrhů a jejich stahování z již rozbehnutého rozhodovacího procesu), v tom je však bohužel EU zatím stále na počátku, pokusy jsou nesmělé a ne vždy populární.

Rozšiřování EU

3. října přijala EU na schůzce Evropské rady historické rozhodnutí o zahájení přístupových rozhovorů s Tureckem, k němuž se zavázala již na summitu v prosinci 2004.

Stalo se tak po dlouhých debatách, v nichž některé členské státy (např. Německo) prosazovaly nahradit variantu plného členství některou z variant zvláštního, speciálního partnerství, které by znamenalo pouze participaci Turecka na společném trhu a vyhnulo by se jeho zapojení do rozšiřujících se aktivit EU, které jí stále více dávají tvar politické entity. Rozhodnutí Evropské rady přichází de facto po 40 letech od okamžiku, kdy vztahy ES a Turecka začaly poprvé nabývat tvaru postupného přidružování, které se z turecké strany stále více stávalo tlakem na přijetí této země za plnoprávného člena ES/EU. Zajímavé je, že hlavním proponentem členství, který také zahájil potřebné reformy včetně ekonomických a právních (zrušení trestu smrti), bez nichž by úvahy o členství nebyly možné, a který rozproudil v tureckém prostředí debatu o možném členství, pro něj získal podporu veřejnosti, je původně umírněná islamistická strana premiéra Erdogana.

Právě obavy z průniku islámské kultury do stále více se sekularizujícího „multikulturního“ prostředí EU stojí za negativním postojem některých politických sil členských států ke vstupu Turecka (např. německá CDU-CSU), nyní se k obavám přidala i kauza objevení nákazy ptačí chřipky v Turecku a zpochybnování ekonomické i politické připravenosti země (problém lidských práv Kurdů či přetrvávající problém uznání řecké vlády na Kypru ze strany Turecka). Zahájení přístupových rozhovorů je velkým krokem na cestě ke členství, neznamená však ještě jeho úplnou záruku, přijetí nové členské země vyžaduje navíc stále souhlas stávajících členských států, k nimž náleží i ČR. EU se přitom ve vztahu k Turecku nachází v určité pasti, do níž se de facto sama dostala rozšiřováním svých pravomocí do pozice politické entity, která aspiruje na to být „státem“, což klade překážku dalšímu rozšiřování o země jiných civilizačních okruhů více než nedokončená institucionální reforma.

2.2 FINANCE EU

Finanční perspektiva 2007-2013 a britské předsednictví

Debata o příští finanční perspektivě pro období 2007-2013 se přeměnila v „kuloárovou“ diplomatickou debatu o tom, zda se podaří dosáhnout konsensu na nejspornějších tématech (britský rabat, čistí plátcí vs. rozpočtoví příjemci, reforma financování CAP) ještě během britského předsednictví, tedy do konce roku 2005, nebo až během následujícího půlroku, kdy EU předsedá Rakousko.

Velká Británie a její ministerský předseda Blair byli po uplynutí letní pauzy v práci evropských institucí obviňováni, že poté co předsednická země odmítla návrh Komise na parametry financování pro další sedmileté období a vyzvala v červnu 2005 k rozsáhlé debatě o proměně nejen finanční politiky, ale celé povahy EU, stáhla se do pozadí a neplní dostatečně svoji funkci v Evropské radě. Skutečností však bylo, že Británie během léta podstoupila sérii jednání s členskými zeměmi o jejich představách o budoucím směřování EU a možném konsensu na nové finanční perspektivě a výsledky těchto rozhovorů prezentovali její zástupci na schůzce vyslanců členských zemí v říjnu 2005.

Postoje klíčových aktérů

Prozatím pronikly na veřejnost náznaky postojů některých členských států, které by mohly prezentovat na neformální schůzce Evropské rady v Hampton Court 27. – 28. října. Zatímco Británie, Švédsko či Nizozemí (tedy největší čistí plátcí do evropského rozpočtu) si představují reformu financování CAP v podobě krácení přímých plateb farmářům okolo roku 2009, Francie či Irsko (tedy příjemci ze zemědělského rozpočtu) odmítají jakékoli krácení zemědělských financí do roku 2013.

Postoje nejdůležitějších hráčů se tedy zdají nezměněny, otázkou je též, do jaké míry lze řešení čistých plátců považovat za systémové, pokud by spočívalo jen v krácení zemědělských příspěvků a neneslo s sebou debatu o kompletní změně filosofie evropského rozpočtu a politik, k níž Blair zpočátku vyzýval. Političti vůdcové Velké Británie a Francie Tony Blair a Jacques Chirac pouze vydali společné slavnostní prohlášení signalizující před summitem jakési smíření a zažehnání jarní roztržky ve jménu „evropských občanů“, což je velmi nekonkrétní poselství. Dle diplomatických zdrojů přitom spíše znamená to, že se Blair chystá slevit ze svých požadavků radikální reformy EU, nežli to, že by francouzský prezident na tuto radikální reformu naopak přistoupil.

Další plánovaný postup

Britské předsednictví hodlá do listopadu předložit Komisi vlastní návrh, který bude trvat zejména na přesunech evropských financí do sektorů podpory hospodářského růstu a konkurenceschopnosti, má hovořit o reformě zemědělství, bohužel však zřejmě bez větších detailů. Nový návrh by měl být hotov v polovině listopadu, přičemž se nepředpokládá, že by celkový rozpočtový strop šel výrazně za rámec 1,05 % GNI EU, nabídnutého již lucemburským předsednictvím, britský návrh se zřejmě bude lišit v trvání na některých podrobnostech (neústupný postoj v ra-

batu) a v politickém obsahu (důraz na některé složky typu vědy a výzkumu, konkurenceschopnosti, řešení zemědělských financí).

Zejména v posledním bodě přetrvává řada sporných oblastí: Británii nestačí navrhované snížení zemědělských výdajů na 35 % celkového objemu rozpočtu do roku 2013, řada zemí, které v současnosti profitují v EU-15 ze zemědělských plateb těžce nese, že jejich postupné navyšování v EU-10, stejně jako přijetí Bulharska a Rumunska, způsobí zkrácení jejich vlastních příjmů o 8%–9%. Lucembursko přišlo v červnu ještě s návrhem úspor v oblasti financování rozvoje venkova (krácení financování až o 15 %), což zase považují za újmu některé nové členské státy (Polsko, Pobaltí), který má být nezemědělské využívání půdy de facto financováno coby kompenzace za to, že v těchto zemích nehodlá EU příliš podporovat zemědělskou výrobu.

Z hlediska ČR lze opět konstatovat, že by nám mohla být do určité míry blízká pozice čistých plátců, kteří mnoho podpory ze zemědělského rozpočtu očekávat nemohou. Vezmeme-li v úvahu, že diskutované opatření Komise, podle něž by mělo docházet ke krácení podpor ze strukturálních fondů regionům sousedícím s „bohatšími“ regiony EU-15, se dotkne zejména ČR, nelze zřejmě ani přes mnohá ujišťování očekávat v relativním měřítku vysoké příjmy ani od podpory venkova prostřednictvím nového fondu EAFRD.

Rozpočet pro rok 2006

Rozpočtový výbor EP jednal v prvním říjnovém týdnu předběžně o dohodě o rozpočtu pro rok 2006. Prozatímní signály ukazují, že většina poslanců výboru se kloní spíše k maximalistickému využití finančních prostředků (např. pro oblast SZBP, kde zajímavou položku v jejich návrzích tvoří pomoc při rekonstrukci Iráku), k přesunu peněz do jiných rozpočtových kapitol, než jak rozepsala svoji variantu pozměňovacích návrhů Rada (posílení Lisabonské agendy v oblasti podpory malých a středních podniků, které navrhovala Komise a Rada poté vyškrtla) či k žádostem o prostředky navíc (podpora vědy a výzkumu, programů Sokrates či Leonardo da Vinci).

Poslanci navrhují také zvýšení prostředků určených pro informování občanů o EU prostřednictvím médií. Ačkoliv rozpočtový výbor EP podobně jako v případě návrhu rozpočtu pro rok 2005 navrhuje na rozdíl od Rady velkorysejší využívání finančních prostředků, nebude se pravděpodobně opakovat loňský střet mezi relativně radikálním úsporným návrhem Rady a verzí EP, který vrátil téměř veškeré položky do podoby, jakou pro rozpočet 2005 navrhovala Komise.

2.3 JUSTICE A VNITRO

Na poli justice a vnitra dominovaly práci evropských institucí na přelomu září a října otázky zadržování a ochrany osobních dat a boje proti terorismu. Zatímco otázkou ochrany osobních dat se zabývaly Komise, která k této problematice vydala 4. října rámcové rozhodnutí, a EP na svém říjnovém plenárním zasedání, otázka boje proti terorismu se stala dominantním tématem schůzky zástupců EU a USA.

Ochrana a zadržování osobních dat

Komise v otázce ochrany citlivých osobních data prezentovala prostřednictvím komisaře Frattiniho harmonizační pravidla, což je považováno za velmi významný a ze strany některých kritiků přílišné rozpínavosti agendy EU za alarmující krok. EU zde totiž de facto rozšiřuje své nadnárodní pravomoci i do oblastí, které dosud nespádaly do její působnosti, jedná se o oblast spolupráce orgánů činných v trestním řízení, vyšetřovacích orgánů a orgánů policejní moci právě při skladování a přeshraničním sdílení citlivých osobních dat. Dosud byla možná nadnárodní spolupráce pouze při zadržování a sdílení citlivých dat týkajících se otázek spojených s fungováním vnitřního trhu (ochrana spotřebitele, produkce), nikoli v tzv. třetím pilíři, který stále ještě dle platného primárního práva představuje oblast vnitra. Je to tedy opět případ, kdy se fakticky setkáváme s rozšiřováním vlivu EU do nových oblastí prostřednictvím sekundární legislativy, i bez působení euroústavy, a do značné míry pod vlivem praktických událostí, které si takový postup vynucují (viz souběh současného britského předsednictví a tragických červencových událostí v Londýně, přestože zástupci Británie zdůrazňují, že nejde o ad hoc opatření, ale o součást jimi dlouhodobě prosazované politiky v oblasti justice a vnitra). Právě z důvodu neschválení euroústavy ovšem každé rozhodnutí v této citlivé oblasti nadále vyžaduje jednomyslný souhlas Rady, EP je pouze konzultován, čímž tato oblast po stránce rozhodovací procedury setrvává v mezivládním, třetím pilíři evropské agendy. Pokud však bude rámcová legislativa v oblasti zpracovávání, ochrany a zadržování osobních dat schválena a dále rozvíjena, bude to znamenat první kroky k vybudování evropského legislativního rámce na tomto poli.

Sporné body nové legislativy

Oblast zadržování a sdílení citlivých dat personální povahy zahrnuje řadu sporných témat, která se prolínají s problematikou boje proti terorismu, překračující hranice EU. Jde např. o sporné téma sdílení těchto citlivých dat

s orgány činnými v trestním řízení mimo sféru členských států EU (spolupráce EU-USA při boji s mezinárodním organizovaným zločinnem).

Právě proto, že pravomoc EU v oblasti třetího pilíře je omezena, obsahuje rámcový návrh Komise např. pokud jde o povinnost skladování citlivých osobních dat členskými státy řadu vágních formulací bez konkrétních požadavků (např. na přesné časové období, po jehož uplynutí mají být data této povahy zničena, prozatím je součástí nové legislativy jen povinnost telekomunikačních firem zadržovat pro potřeby vyšetřování technická data týkající se telefonního rozhovoru po dobu 1 roku e-mailové komunikace po dobu 6 měsíců, není však stanovena povinnost data po uplynutí této doby zničit, tak aby nemohla být dále zneužita).

Možná rizika

Trestní právo samozřejmě představuje dosud jednu z výsostných oblastí jurisdikce členských států, existují zde proto velmi významné rozdíly. Neexistuje např. žádná evropská legislativa týkající se činnosti tajných služeb, která je v případě každého členského státu ošetřena národní legislativou. Oprávněně se tedy v souvislosti s novým rozšiřováním pravomocí EU do dalších oblastí vyskytuje obava, že půjde o stavbu nového, značně propustného legislativního systému, bez adekvátních ochranných bariér, což by mohlo být v praxi nebezpečné.

Současná snaha nadnárodní sféry o interferenci do těchto oblastí by však neměla vést ani k postupné harmonizaci práva členských států, i když o určité kroky tímto směrem přesto jde. Je též třeba všimnout si toho, aby pokusy o vytvoření nadnárodního systému spolupráce při skladování a sdílení osobních dat nevedly k vytváření jakýchsi nadnárodních, obtížně kontrolovaných registrů shromažďujících vysoce citlivé údaje o osobách (komisař Frattini např. poměrně alarmujícím způsobem hovořil o možném vytvoření celoevropského registru posledních vůlí). Přesto je již skutečností v souladu se společnou vizí politikou EU, kterou jednomyslně schválil Haagský summit Evropské rady v říjnu 2004, například společný vizíový informační systém (databáze všech víz vydaných v členských státech EU), k němuž má být umožněn přístup policejním složkám dle pravidel chystaných Komisí na listopad 2005. To vše jsou otázky, na něž upozorňují právní experti i některé autority zaangażované do rozhodovacího systému EU. Oblast boje proti terorismu a nadnárodní snahy na tomto poli představují vždy vysoce citlivou otázku míry patřičné efektivity a kontroly, která by neměla přerůst ve vznik jakéhosi nadná-

rodního „velkého bratra“. Je tedy třeba efektivně spojit legislativu umožňující skladování a sdílení osobních dat s legislativou umožňující jejich maximální ochranu, včetně úpravy přístupu k těmto údajům (sporná je např. otázka, do jaké míry umožnit přístup k tomuto nadnárodnímu sdílení osobních dat civilním osobám, např. právníkům činným ve vyšetřování).

Směrnice o ochraně a zadržování osobních dat v EP

Otázka zadržování personálních dat pro účely policejního vyšetřování se stala též předmětem debaty na říjnovém plénu EP, přestože zde se jednalo jen o dílčí oblast tohoto problému: úpravu povinnosti telekomunikačních firem provádět skladování dat technické povahy např. o provedeném telefonním hovoru či o odeslání textové zprávy (jde o povinnost shromažďovat údaje o zdroji a destinaci komunikačního spojení, o přístroji, na němž bylo provedeno, trvání a přesném čase jeho provedení, nikoli o obsahu sdělení). Poslanci zprávu o této nové legislativě přijali ve výboru pro lidská práva EP se smíšenými reakcemi.

Zpravodaj legislativního návrhu, německý liberál Alvaro, vyjádřil zejména své pochybnosti nad tím, jak kontrolovat tímto způsobem (z čistě technických důvodů) užívání internetu či e-mailové komunikace. Poslanci EP se přitom shodují na logické potřebě projednávat směrnici o zadržování dat paralelně se směrnicí na ochranu dat. Takový postup však komplikují právě požadavky rozhodovací procedury: zatímco v oblasti ochrany dat může EP spolurozhodovat, v oblasti zadržování dat (která spadá do 3. mezivládního pilíře) má jen konzultační pravomoc. EP proto žádá Radu o výjimečné udělení spolurozhodovací pravomoci pro celý legislativní balík, který by zahrnoval jak normy pro skladování dat, tak pro jejich ochranu. Je otázkou, zda nepůjde v oblasti justice a vnitra o další precedens.

2.4 REGIONÁLNÍ POLITIKA

Nové nástroje JASPERS a JEREMIE

Komise představila 13. října dva nové nástroje, které by měly sloužit pro lepší využívání peněz strukturálních fondů pro střední a malé podniky.

Komise na těchto iniciativách, jejichž partnery jsou Evropská investiční banka a Evropská banka pro obnovu a rozvoj, pracovala několik měsíců, i když přesné detaily jejich fungování ještě známy nejsou.

Praktický význam nástroje JASPERS

Základním posláním JASPERS (Společný nástroj pro podporu projektů v evropských regionech) by měla být poradenská pomoc národním a regionálním agenturám při přípravě kofinancovaných projektů, které využívají peněz ze strukturálních fondů, má jít o pomoc především při přípravě rozsáhlejších projektů týkajících se životního prostředí (s rozpočtem až 25 mil. euro) a infrastruktury (s rozpočtem až 50 mil. euro).

Komisařka pro regionální politiku Hübnerová přitom zdůraznila, že toto poradenství má sloužit především novým členským státům, do nichž by také měly být soustředěny všechny regionální pobočky lucemburské centrály, která má být propojena se sídlem EIB. 50 expertů centrály by mělo sídlit přímo v budově EIB, doplňovat je však má prozatím neurčitý počet osob zaměstnaných v lokálních kancelářích, které mají právě v nových členských státech sloužit jako „spojky“ pro národní a regionální agentury připravující žadatelské projekty. JASPERS má odpovídat na časté volání žadatelů o finance ze strukturálních fondů v nových členských státech po poradenství v projektovém manažerství a měl by pomoci minimalizovat riziko ztráty a odmítnutí projektu ve výběrových řízeních pořádaných Komisí z důvodu jeho špatné či nedostatečné přípravy. Chybně navržené a odmítnuté projekty (např. z důvodu nedostatečně zajištěného kofinancování apod.) bývají vedle průtahů ve výběrových řízeních ze strany samotné Komise nejvážnějším důvodem, proč se často nedaří čerpat částky, na něž má daný členský stát nárok z rozpočtu strukturálních fondů. JASPERS a jeho význam v procesu strukturální politiky tak de facto odkrývají slabiny její podstaty: Strukturální fondy představují finanční rezervoár, který se však otevírá pouze za splnění nezbytných podmínek: byrokratickou podmínku představuje nutnost vypracování projektu, finanční podmínku pak povinnost žadatele spolupodílet se do větší či menší míry (v závislosti na tom, v rámci jakého programu je projekt podáván, v některých případech jde až o dvoutřetinové spolufinancování) na jeho financování. Nezbytnou třetí podmínkou, kterou již žadatel jen těžko ovlivní, je uspět ve výběrovém řízení Komise. Složitost a přebyrokratizovanost tohoto dotačního mechanismu vyžadují vytváření dalších struktur (poradenských nástrojů), jejichž úkolem je vlastně pomáhat žadatelům poradit si s těmito slabiny celého systému.

Praktický význam nástroje JEREMIE

Zajímavá je podle komisařky Hübnerové myšlenka stojící v pozadí druhého nástroje – JEREMIE (Společné evropské zdroje pro mi-

kropodnikání), na němž se má podílet Evropský investiční fond. Tento nástroj by měl do procesu využívání a distribuce peněz ze strukturálních fondů, který prozatím má v rukou do velké míry byrokracie, ať již v podobě státní správy či samosprávy, více zaangažovat finanční a bankovní sektor v jednotlivých členských státech.

JEREMIE je zaměřen právě na malé a střední a podniky (SME) coby uchazeče o evropské peníze a měl by sloužit k tomu, aby pomoc ze strukturálních fondů, kterou přijímají jednotlivé členské státy, sloužila k vytváření finančních produktů, např. mikroúvěrů a malých půjček pro SME. EIF by měl být v přímém spojení s regionálními bankami, které by potom poskytovaly zmíněné půjčky přímo SME. Prozatímní předpoklad hovoří o tom, že by se tak každé investované euro mohlo ve formě nových finančních produktů troj- až desetinásobně zhodnotit, předpokladem však samozřejmě je vybudování takové projekt-manažerské sítě v jednotlivých státech, napojené na jedné straně na regionální pobočky bank a na druhé straně na jednotlivé SME a přidělování prostředků ze strukturálních fondů na základě těchto principů.

Legislativní pozadí

Oba nástroje by měly být dle Komise do detailů připraveny na počátku roku 2006 a měly by být představeny na konferenci spolupořádané Komisí a EIB 24. listopadu v Bruselu, jíž se mají zúčastnit zástupci regionů, finančního a bankovního sektoru 25 členských států, ale také Rumunska a Bulharska.

Financování příhraničních regionů a strukturální fondy

Navzdory prohlášením Komise, že novou finanční perspektivu pro roky 2007-2013 je třeba schválit mimo jiné též proto, aby přinesla novým členským zemím kýžené prostředky ze strukturálních fondů a navzdory prezentaci nových nástrojů, které jim mají v čerpání financí z fondů pomoci, skutečnost je taková, že EU současně intenzivně hledá cesty, jak financování některých regionů ze strukturálních fondů omezit.

V září rozvířila zájem veřejnosti zpráva o tom, že Komise chystá návrh, podle něž by se financování některých regionů mělo po roce 2007 řídit zvláštním novým pravidlem: chudší region sousedící s regionem s vyšším HDP by měl získávat menší dotace na rozvoj venkova (konkrétně tak, aby rozdíl v příjmech z dotací mezi jednotlivými sousedícími regiony nepřesahoval 30%), aby se zamezilo tzv. „subvenční propasti“, která by vedla např. k přesunu pracovních míst a investic do

regionů s vyššími podporami apod. V případě ČR by se to velmi nepříjemně dotklo zejména příhraničních regionů na západě a jihu ČR (tedy při hranicích s Německem a Rakouskem).

Sporné body

V pozadí zřejmě stojí především lobby německé strany, která se jako už v tolika případech po posledním rozšíření (případ Bolkesteinovy směrnice o službách apod.) obává přesunu ekonomického boomu do sousedících regionů v nových členských zemích. Zarážející je skutečnost, že se o snižování podpor pro příhraniční regiony jedná navzdory tomu, že takové opatření nefigurovalo nikde v přístupových jednáních ani v jednáních o konečném rozpočtovém balíku, který mají nové členské země plánovaně obdržet ze strukturálních fondů, jež byla uzavřena v roce 2002 v Kodani. Komise prezentuje toto opatření, které bude v praxi vyznívat velmi diskriminačně zejména vůči ČR (žádná jiná nová členská země totiž nesousedí s tolika „bohatými“ regiony EU-15 jako ČR, Polsko sousedí s regiony bývalé NDR, jejichž HDP je podstatně nižší než v případě Bavorska či Dolního Rakouska), jako součást plošného snižování rozpočtových prostředků plynoucích do strukturálních fondů „v rámci šetření“ u nové finanční perspektivy pro roky 2007-2013.

Hodnocení možných dopadů opatření

Jedná se tedy o další plánované opatření, které nasvědčuje tomu, že ČR nebude v budoucnu zemí, která by na členství v EU výrazně vydělávala, a to ani v tolikrát zdůrazňované oblasti regionální politiky. ČR do EU za nerovných podmínek již vstupovala (viz řada přechodných období požadovaných ze strany EU v oblasti volného pohybu pracovních sil či financování přímých zemědělských podpor) a nejnovější vývoj ukazuje, že se Komise v rámci přípravy nové finanční perspektivy ještě bude pokoušet měnit pravidla hry i v jejím průběhu. Je třeba doufat, že si těchto nepříjemných skutečností čeští zástupci při jednání o nové finanční perspektivě povšimnou.

2.5 ZEMĚDĚLSTVÍ

Říjnová diskuse v oblasti zemědělství přinesla velmi zajímavé posuny týkající se širšího kontextu postavení a významu CAP v celosvětovém systému obchodu se zemědělskými produkty. Záříjové jednání Rady ministrů zemědělství, setkání zástupců WTO připravující půdu pro prosincový summit v Hong Kongu, kterým by mělo vyvrcholit kolo jednání v Dohá, řada konferencí věnovaných palčivým problémům typu geneticky upravených potravin

i nejnovější vývoj v problematice ptačí chřipky dosvědčovaly, že se na podzim 2005 zemědělství dostalo a bude dostávat do středu zájmu jednání evropských institucí. Všechny tyto otázky jsou dosud velmi otevřené.

CAP, bezpečnost potravin a otázka šíření smrtících chorob

BSE

Komise 28. září publikovala zprávu své kanceláře pro bezpečnost potravin a veterinářskou kontrolu, podle níž uspokojivý postup britských úřadů v otázce nemoci BSE (tzv. nemoc šílených krav) opravňuje Komisi k tomu, aby v roce 2006 již obnovila pohyb britského hovězího v rámci společného trhu zemědělskými výrobky, který byl dosud z důvodu výskytu nákazy od března 1996 omezován. O tom, zda bude vstupu britského hovězího na cizí trhy vydáno po deseti letech skutečně povolení, rozhodnou ještě kvalifikovanou většinou experti z jednotlivých členských států.

Důvodem benevolentního přístupu k britskému hovězímu není úplné vymýcení choroby BSE, ale skutečnost, že počet registrovaných případů do roku 2004 prudce poklesl (pohybuje se okolo 350 nakažených kusů, což je méně než v Německu za rok 2004). Zpráva konstatovala, že Británie nyní splňuje podmínku snížení výskytu BSE na poměr méně než 200 nakažených kusů na milion živých kusů dobytka, stejně jako podmínku aplikace podobně přísných veterinárních opatření, které mají výskytu choroby zamezit, jako je tomu v jiných členských státech.

Ptačí chřipka

Rozhodnutí Komise o možném zrušení opatření, které de facto znevýhodňovalo Británii ve volném přístupu na evropský zemědělský trh v této komoditě, přichází v době, kdy EU čelí nové panice ze šíření nebezpečné choroby přenosné na člověka. Smrtící virus ptačí chřipky byl v období září-říjen 2005 identifikován v Turecku a Rumunsku, tedy v zemích, které usilují o vstup do EU (v případě Rumunska je příprava vstupu již v pokročilém stadiu a je otázkou, do jaké míry se jeho vstupu do CAP tato záležitost dotkne).

Problém šíření ptačí chřipky prozatím provázají dohady nejen o tom, do jaké míry se obávat případné mutace virů do podoby přenosné z člověka na člověka (do jaké míry je akutní otázka vývoje adekvátní vakcíny či zda jde o snahu farmaceutického průmyslu rozpoutat paniku ve snaze nabídnout své zboží trhu). Jedná se též o otázku podmínek chovu drůbeže v rámci CAP, rozšířené potenciálně na další, méně vyspělé členské země, kde se vedle dodavatelů provozujících

velkochovy, v nichž se drůbež chová sice za podmínek umělých, avšak takových, při nichž nepřijde do většího styku s okolním světem, v němž by mohlo dojít k nákaze a kontaminaci, pohybují na trhu též dodavatelé chovající drůbež ve více „přírodních“ podmínkách. Otázka ptačí chřipky, pokud se nerozvine do rozsáhlejších epidemických rozměrů, zřejmě minimálně vyprovokuje výrazná a dlouhodobá omezení importu z rizikových zemí, dále posílí hlasy volající po striktnější kontrole kvality potravin, podmínek chovu hospodářských zvířat a ochraně spotřebitele a zřejmě bude hrát svoji úlohu i při debatách o rozšiřování společného trhu a společných evropských politik na další méně vyspělé evropské země.

Společný trh s vínem

Jednou z aktuálních otázek evropského zemědělství ve světovém kontextu se na přelomu září a října 2005 stala otázka dohody mezi EU a USA o podmínkách transatlantického obchodu s vínem.

Podstata problému

Trh s vínem představuje v rámci CAP (vedle cukru či ovoce a zeleniny) jednu z důležitých komoditních oblastí, které nebyly dosud podrobeny reformě financování a organizace trhů. Reforma se plánuje na rok 2006. Již nyní se však v oblasti trhu s vínem potýká EU s řadou problémů: tlak WTO na liberalizaci světového trhu s vínem a zrušení evropských protekcionistických bariér vedl k tomu, že se evropská vinná produkce potýká s mohutnou konkurencí vín z jižní Ameriky, JAR či Austrálie. Situaci mohlo do určité míry zkomplikovat ještě rozšíření, jímž na chráněný evropský trh s vínem pronikly produkty z Maďarska, Slovinska, Kypru, Malty, Slovenska a ČR. Tyto státy musely se vstupem do EU přistoupit na omezující podmínky, které zakazují či výrazně omezují finanční podporu obnovy a nové výsadby vinic, což je opět jedno z opatření, jímž se EU-15 v rámci CAP chrání před nárůstem zemědělské produkce po rozšíření, která by konkurovala její produkci a zároveň způsobila ve vztahu k WTO a světovému trhu se zemědělskými produkty nerovnováhu.

Transatlantický vinný pakt

Transatlantický vinný pakt představuje pokus o jakousi úpravu obchodních vztahů v této komoditě s vnějším partnerem v podmínkách, za nichž WTO tlačí na snížení nekalé konkurence přebytečného subvencovaného evropského vývozu. Proti jeho podmínkám se však postavili zástupci zemědělské lobby v EU, sdružené v organizaci COPA-COGECA.

Přestože pakt v podmínkách obchodu s vínem v USA chrání některé uznávané evropské značky (typu Champagne či Sherry), evropští zemědělci požadují větší ochranu svého zboží, a to i takového, které nepatří k těmto renomovaným značkám, v této pozici je podporují i někteří poslanci EP napříč politickými frakcemi. Vinný pakt totiž vyjímá výrobní praktiky amerického vinařství z povinnosti žádat o speciální osvědčení a registraci, aby mohlo dojít k přístupu těchto výrobků na evropský trh. V euro-americkém obchodě s vínem tak padají některé výrazné bariéry způsobené důrazem na často umělá a protekcionistická pravidla ochrany spotřebitele. Příмым důsledkem by mělo být zvýšení obrátu americké produkce na evropském trhu s vínem až o 3 mld. euro ročně, což značně znepokojuje evropské vinaře, kteří se v řadě zemí potýkají s přebytky. Jen v roce 2005 požádalo několik států (Itálie, Řecko, Francie) o povolení intervence ve prospěch zlikvidování desítek milionů hl vína na biomasu. V oblasti produkce vína se bohužel též odrážejí některé nelogické praktiky CAP: ze zemědělského rozpočtu je financována produkce vína v některých klimaticky nevhodných oblastech (Velká Británie, Polsko, horské oblasti Rakouska), zatímco v klimaticky vhodnějších oblastech je produkce omezoována prostřednictvím zákazů podpory vysazování nových vinic (nové členské státy).

CAP a WTO

Určité překvapení v rámci přípravné schůzky představitelů WTO, která se uskutečnila v říjnu 2005 v Ženevě, připravili zástupci USA i EU (konkrétně komisař pro vnější obchodní vztahy Mandelson). Mandelson se totiž pokusil reagovat na hozenou rukavici svého amerického protějšku v jednáních, ministra zemědělství USA Johannse, který nabídl ze strany USA plošné snížení sporných dotací na podporu amerického exportu.

Proti exportním subvencím se na jednáních WTO stále častěji a hlasitěji zvedá kritika rozvojových zemí, které poukazují na to, že nejsou schopny na světových trzích nespravedlivě dotované zemědělské produkci vyspělých zemí konkurovat, zatímco jejich přístupu zejména na evropský trh brání vysoká vstupní cla zajišťující stále v mnoha sektorech (cukr, víno, ovoce, zelenina) tzv. komunitární preferenci. Exportní subvence pak tvoří jeden z pilířů „dumpingové“ politiky evropského obchodu se zemědělskou produkcí. Světový trh se zemědělskými výrobky v rámci WTO zahrnuje několik kategorií exportních subvencí, předmětem kritiky jsou zejména přímé exportní subvence, které de facto finančně podporují množství vyvezené produkce.

Mandelsonova iniciativa

USA na ženevské schůzce nabídky snížení těchto dotací o 60 %, zatímco Mandelson kontroval návrhem na jejich snížení ze strany EU až o 75 %. Jeho návrh, který by znamenal určitý „převrat“ v dějinách CAP a její existence v rámci světového obchodu se zemědělskými produkty ovšem nešel pozornosti zástupců členských států, které v dějinách společného trhu ES nejvíce trvají na zemědělských dotacích (včetně dotací na vývoz produkce) a také z něj nejvíce těží.

Především zástupci Francie a Španělska v rámci Rady ministrů zemědělství vyjádřili pochyby nad mandátem Mandelsona k takovému jednostrannému kroku (bez předchozí konzultace s komisařkou pro zemědělství Boelovou) a vyjádřili se v tom smyslu, že komisař pro obchod již na příště nemá podnikat takto dalekosáhlá rozhodnutí týkající se vnějších obchodních vztahů EU bez vědomí Rady ministrů a členských států. Otázka možného drastického snížení vývozních subvencí na zemědělské produkty ještě bude bezesporu představovat vysoce sporné téma v rámci CAP a bude zajímavé sledovat, do jaké míry se komisaři Mandelsonovi podaří uhájit svoji politiku (nebo se jí naopak pod tlakem vzdá) do summitu WTO v Hong Kongu, který se bude konat v prosinci 2005. V souvislosti s nabídkou snížení vývozních subvencí se z pozice nové členské země lze jen obávat, aby zde EU podobně jako např. v případě reformy cukerního pořádku neuplatnila řešení v zájmu uspokojení WTO navenek a nastavení pravidel v rámci společného zemědělského trhu v EU tak, aby měly pokud možno co nejmenší dopad na staré zemědělské členy. I když v případě vývozních subvencí je pravdou, že vývozní kvóty řady komodit byly novým členským státům již před vstupem nastaveny poměrně nízko (např. vývozní kvóta B na cukr), jejich drastické snižování by se tedy skutečně dotklo spíše velkých producentů starých členských zemí, pokud v této věci Komise a Rada nepřistoupí k účelovým změnám.

Snižování zemědělských subvencí v rámci WTO ovšem není citlivým tématem jen pro EU, týká se i dalších vyspělých zemí, proti jednostranným nabídkám USA a EU se již ohradil ministr zemědělství Japonska, které prostřednictvím ochrany svých zemědělských exportérů též v některých komoditách přispívá k deformaci světového zemědělského trhu.

Reforma cukerního pořádku

Sporná reforma cukerního pořádku, kterou by komisařka pro zemědělství Boelová ráda prosadila na listopadovém zasedání Rady ministrů ze-

mědělství (tedy ještě před prosincovým summitem WTO), byla na přelomu září a října diskutována především v souvislosti s otázkou, jak se její požadavky odrazí na pozici států, s nimiž má EU v zemědělské politice preferenční vztahy. Jedná se o země Afriky, Karibiku a Pacifiku – ACP (většinou z řad bývalých kolonií členských zemí EU).

Tyto státy volají především po úlevách z povinnosti radikálního snížení ceny evropského cukru (nový návrh komisařky Boelové požaduje 39 % krácení ceny oproti původně navrhovaným 25 %). Zemědělský výbor EP se již 7. října vyjádřil pro stanovení osmiletého přechodného období, v němž by státy s preferenčními vazbami na EU mohly snižovat ceny svého cukru postupně. Ironií je, že právě k zemím, s nimiž má EU smluvní preferenční vztahy, patří některé nejchudší státy světa, jejichž pozice na světovém trhu s cukrem a finanční zisky závisí na zachování evropské politiky vysokých cen a dotací. Proti zachování stávajícího cukerního pořádku vystupují ve WTO např. země jako Brazílie či některé státy jihovýchodní Asie.

*Nová podoba diskriminace**v rámci nového návrhu reformy*

Země ACP toto rozhodnutí přivítaly, proti parametrům reformy však nadále vystupují některé členské státy a zemědělská lobby. Protestují především státy, které se v novém návrhu reformy nedostaly do skupiny 11 zvýhodněných zemí, které mají možnost koupit podíl z kvóty C (nedotovaná výrobní kvóta) od států, v nichž nebude výroba cukru nadále udržitelná.

Do této skupiny se z nových členských zemí dostalo za poměrně výhodných podmínek Polsko a s nižší kvótou, ale přece, ČR. Vedle nich již mezi 11 státy figurují jen starší členové. Nový návrh reformy je tedy paradoxně pro české zemědělce a producenty v mezích možností výhodnější než původní podoba, nejde však o liberalizaci, ale o opětovnou regulaci, pouze mírně v náš prospěch. Všichni ostatní noví členové (včetně např. protestujícího Slovenska) zůstávají mimo hru. „Újma“ v oblasti výroby cukru je jim částečně kompenzována zvýhodněním podmínek a dotací pro výrobu náhradního sladidla, izoglukózy, kterou např. ČR neprodukuje.

Pokuta pro ČR za nadlimitní zásoby potravin

Během měsíců srpna a září rozvířila agendu evropské zemědělské politiky ve vztahu k novým členským zemím kauza pokut, které vyměřila Komise 8 novým členským státům (de facto všem postkomunistickým zemím, pokuta totiž

nepostihuje Maltu a Kypr) za údajné spekulativní hromadění zásob některých potravin, kterého se dopustili obchodníci v těchto zemích.

Podstata problému

Komise opírá svoje rozhodnutí vyměřit všem 8 státům pokuty ve výši desítek, v některých případech až stovek milionů euro, o zjištění provedená statistickým úřadem EU Eurostat.

Z něj vyplývá, že se obchodníci z 8 nových členských států dopustili před vstupem svých zemí do EU 1. května 2004 hromadění některých druhů potravin tak, že je nakoupili a přivezli ze třetích zemí v době, kdy ještě nebyl aplikován vysoký celní sazebník, jež EU uplatňuje na dovoz zemědělských výrobků z vnějšku. Účelem tohoto nákupu byla dle Komise snaha vrhnout poté tyto výrobky na společný zemědělský trh EU (který po vstupu nepodléhá celním sazbám v rámci EU, ale jen navenek), vydělat tímto „spekulativním“ prodejem na vstupu svých států do EU a zahltit přísně střežený společný zemědělský trh EU. Podstatou problému je tedy de facto neliberální povaha CAP (navenek jsou uplatňována vysoká cla na dovoz výrobků ze třetích zemí a uvnitř funguje komunitární preference, která chrání výrobce z EU prostřednictvím dotovaného vývozu). Přestože tedy nikdo nedokázal, že by docházelo k hromadění zásob za tímto účelem či to, že by se evropští obchodníci ve skutečnosti chovali způsobem, z něž jej podezírá Komise, její úředníci si více než rok po vstupu „vzpomněli“ na svá varování, která vysílali před vstupem nových států, aby vlády kontrolovaly před vstupem pohyb vnějšího obchodu se zemědělskými výrobky a stavy zásob ve skladech, a rozhodli se přijmout tato extrémní opatření.

Rozhodnutí Komise z hlediska ČR

Z hlediska ČR se bohužel jedná do značné míry o podcenění „všemocné“ role EU v oblasti SZP, a to ve dvou ohledech: Prvním je podcenění problému v době předvstupních jednání s Komisí, druhým je podcenění nařízení o nadlimitních zásobách ze strany vlády umožnilo přidávat Komisi na seznam zboží „překračujícího limity“ vedle cukru další komodity.

Komise, zřejmě takřka „bez povšimnutí“ vyjednavců z nových členských států vložila do přístupových smluv článek zakazující hromadění zásob v množ-

ství „vyšším než obvyklém“ zboží nakoupeného ještě před vstupem za nižší cla. Konkrétně byla požadována jeho likvidace na náklady členského státu a v této souvislosti se hovořilo zejména o nadměrných zásobách cukru. Přístupová smlouva obsahuje na přání EU i další článek, který vyhrazuje EU možnost přijmout v oblasti zemědělství ještě před vstupem jednostranné právní předpisy se silou nařízení. Tímto způsobem bylo přijato nařízení o nadlimitních zásobách, jehož pozdější význam a důsledky zřejmě nebyly v době předvstupních jednání dostatečně doceněny. Podcenění nařízení o nadlimitních zásobách ze strany vlády umožnilo přidávat Komisi na seznam zboží „překračujícího limity“ vedle cukru další komodity. Jedná se zejména (v případě ČR) o rýži, konzervovaný ananas a houby či tabák. V případě dalších členských států figurují i jiné komodity. Text nařízení umožnil žádat nejen likvidaci těchto zásob na náklady daného členského státu, ale také vyměření pokut v případě neuposlechnutí. Od ČR tak Komise žádá zaplacení 47 mil.€, Maďarsko bylo postiženo pokutou až ve výši 200 mil.€.

Další postup kauzy

Všechny postižené členské státy vyjádřily proti rozhodnutí Komise protest a daly najevo, že uloženou pokutu platit nehodlají. Skupina českých poslanců EPP-ED interpelovala v září v této věci českého komisaře Špidlu, který byl v době vyjednávání přístupových podmínek nota bene ve funkci premiéra ČR, měla by na něm tedy ležet hlavní odpovědnost za to, že problém vůbec vznikl.

Zajímavý je postoj Komise: ústy komisařky pro zemědělství Boelové i dalších činitelů jejího resortu se v září vyjádřila tak, že kauza je prozatím otevřená a bude probíhat intenzivní jednání. To, co zdánlivě vypadá jako defenzivní krok či ústupek Komise má však závažnější pozadí. Komise naznačila, že pravděpodobně zmírní své požadavky vůči postiženým zemím, nebude to však zřejmě „zadarmo“. Získala tak možná v době příprav finanční perspektivy 2007-2013 a jednání o pokračování reformy CAP účinný „vydírací nástroj“ vůči novým členům pro případ, že by nechtěli přistoupit na všechny podmínky eventuelních reforem evropských politik a financí v resortu zemědělství v nadcházejícím období.

III. ČÁST

PŘEHLED VÝSLEDKŮ KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹

Plenární zasedání ve dnech 27. – 29. září a ve dnech 11. – 13. října

| Projednávaný návrh | Datum hlasování pléna | Výsledek hlasování | | | | | | Poznámky |
|--|-----------------------|--------------------|----------|--------|----------|----------------------|----------|------------------------|
| | | Pro | | Proti | | Zdrželi se hlasování | | |
| | | Celkem | ODS v EP | Celkem | ODS v EP | Celkem | ODS v EP | |
| Kreissl-Dörflerova zpráva týkající se udělování a odebrání statutu uprchlíka v členských státech (A6-0222/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 27. září 2005 | 305 | 0 | 302 | 8 | 33 | 0 | 1 posl. ODS nepřítomen |
| Zpráva týkající se otevření přístupových jednání s Tureckem (B6-0484/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 28. září 2005 | 356 | 0 | 181 | 0 | 125 | 9 | |
| Jarzembowského zpráva týkající se rozvoje železnic ve Společenství (A6-0143/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 28. září 2005 | 401 | 9 | 211 | 0 | 51 | 0 | |
| Savaryho zpráva týkající se certifikace členů železničních posádek (A6-0133/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 28. září 2005 | 603 | 1 | 24 | 0 | 40 | 7 | 1 posl. ODS nepřítomen |
| Vatanenova zpráva týkající se akčního programu EU v otázce bezpečnosti silničního provozu (A6-0225/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 29. září 2005 | 453 | 1 | 69 | 5 | 14 | 0 | 3 posl. ODS nepřítomni |
| Zpráva Lucasové týkající se výhledů obchodních vztahů EU s Čínou (A6-0262/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 13. října 2005 | 567 | 8 | 19 | 0 | 49 | 0 | 1 posl. ODS nepřítomen |
| Zpráva týkající se Íránu (B6-0537/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 13. října 2005 | 499 | 0 | 43 | 4 | 89 | 3 | 2 posl. ODS nepřítomni |
| Beaupuyova zpráva týkající se městské dimenze v kontextu rozšíření (A6-0225/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě | 13. října 2005 | 540 | 2 | 29 | 0 | 36 | 5 | 2 posl. ODS nepřítomni |

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.